

Gesti keel

VE NE ÕPPEKEE LEGA
KOOLIDELE

III ÕPPEAASTA

A-23262 III

E. JEKIMOVA, N. PENTRE

EESTI KEEL
VENE ÕPPEKEELEGA
KOOLIDELE

III ÕPPEAASTA

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS
TALLINN 1959

Käsikiri on läbi arutatud autorite kollektiivi poolt koosseisus:
N. ALEKSEJEVA, E. JEKIMOVA, A. KRIISA, I. LEIBA,
H. LUMISTE, M. REHT, H. SELJANDI, M. SELEDETS

Kinnitatud Eesti NSV Haridusministeeriumi poolt.

2

Tartu Riikliku Ollkeoli
Raamatukogu
44 497

ERSTI RIIGLIK KIRJASTUS
TALLINN 1959

1.

SÜGIS.

Tuleb sügis üle aasa,
viimsed kõrred riisub tuul —
võtab suvelinnud kaasa,
kellel rännulaulud suul.

Kaovad linnud üle taeva,
üle metsade ja vee.
Lastel, kes ei karda vaeva,
algab jälle koolitee.

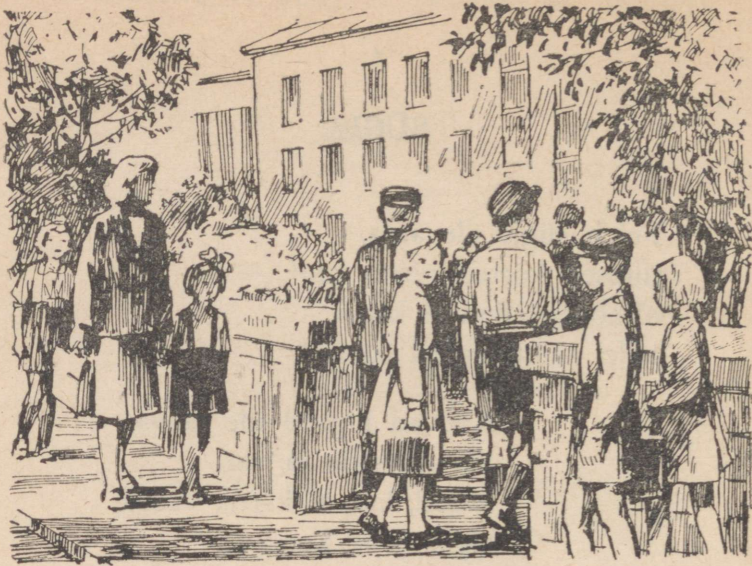

üle aasa	— через луг
viimne, viimse	— последний
kõrs, kõrre	— соломинка
riisub	— сгребает
tuul, tuule	— ветер
suvelind, -linnu	— перелётная птица
kaasa	— с собой
rännulaul, -laulu	— походная песня
suu, suu	— рот
suul	— на устах
kaovad	— <i>здесь</i> : улетают
üle taeva	— в небе
üle metsade	— через леса
üle vee	— через воды
kes ei karda vaeva	— которые не боятся труда

Harjutus 1. Kirjuta ära § 1 ja tõmba joon alla sõnadele, kus esineb pikk täishäälik.

Näidis: Tuleb sügis üle aasa.

ESIMENE KOOLIPÄEV.

Esimesel septembril tulevad kõik õpilased kooli. Lapsed vestlevad omavahel elavalt.

Salme: „Niina, kus sa olid suvel?”

Niina: „Ma olin maal vanaisa juures. Me käisime met-
sas, seal oli palju lilli, seeni ja marju. Aga kus sina olid?”

Salme: „Ma olin Karepa pioneerilaagris. Seal oli väga
tore ja lõbus. Minu vend Jüri käis aga Arteki pioneerilaagris.”

Niina: „Jüri, tule siia! Jutusta meile Artekist.”

Jüri jutustab Arteki pioneerilaagrist palju uut ja huvitavat.
Lapsed kuulavad teda suure huviga.

---

esimesel septembril	—	первого сентября
vestlen	—	беседую
elavalt	—	оживлённо
omavahel	—	между собой
maal	—	в деревне
käisime	—	ходили
palju lilli, seeni, marju	—	много цветов, грибов, ягод

käis pioneerilaagris	— был в пионерском лагере
jutusta	— рассказы
jutustab pioneerilaagrist	— рассказывает о пионерском лагере
palju uut	— много нового
palju huvitavat	— много интересного
suure huviga	— с большим интересом

Vasta küsimustele!

1. Millal tulevad kõik õpilased kooli?
2. Kes vestlevad omavahel?
3. Mida küsib Salme Niinalt?
4. Kus oli Niina suvel?
5. Kus oli palju marju ja seeni?
6. Kus oli Salme?
7. Kus käis Jüri suvel?
8. Millest jutustab Jüri palju huvitavat?
9. Kes kuulavad teda suure huviga?

Harjutus 2. Kirjuta ära ja silbita!

Vahetunnis jalutavad õpilased koridoris. Nad vestlevad elavalt. Kell heliseb. Lapsed lähevad klassi. Õpetaja tuleb klassi. Tund algab.

Pöördelõpud.

(Личные окончания.)

Pööre	Ainsus	Mitmus
1.	õpin	õpime
2.	õpid	õpite
3.	õpib	õpivad

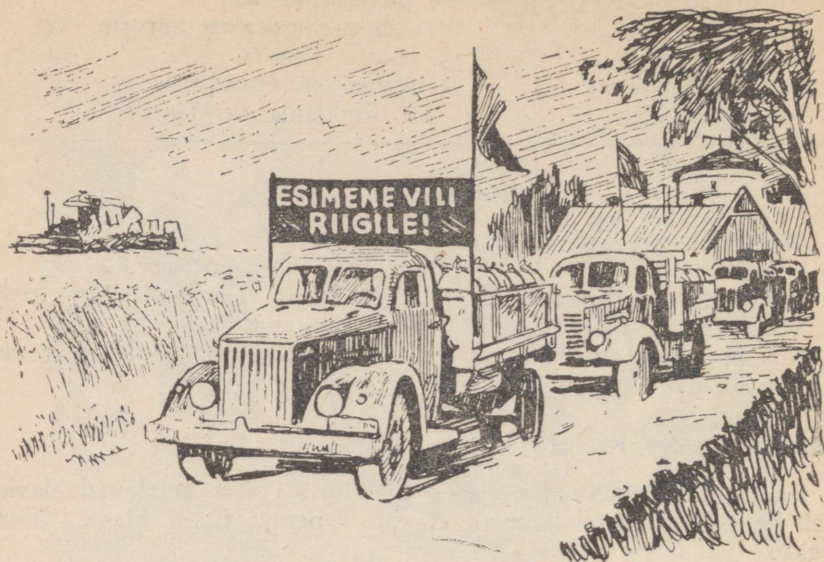
Harjutus 3. Jätka!

Ma jalutan metsas.	Me jalutame metsas.
Sa	Te .....
Ta	Nad .....

Harjutus 4. Kirjuta punktide asemele õiged lõpud!

Lapsed tule . . . kooli. Salme jutusta . . . pioneerilaagrist. Jüri jutusta . . . Arteki laagrist. Lapsed kuula . . . teda suure huviga. Peeter istu . . . pingil ja loe . . . raamatut. Ma ole . . . korrapidaja ja pühi . . . tahvli puhtaks. Õpilased mängi . . . palli.

Näidis: Lapsed tulevad kooli.

KOLHOOS.

Meie kolhoos on suur ja jõukas. Kolhoosil on suured põllud. Juulis ja augustis koristavad kolhoosnikud vilja. Esimesena valmib rukis, siis nisu. Põllul töötavad kombainid.

Esimene vili läheb riigile. Kolhoosist liiguvad pikad punavoovid linna.

Nüüd on september. Põllul töötavad juba traktorid. Kolhoosnikud künnavad põldu, külvavad nisu ja rukist.

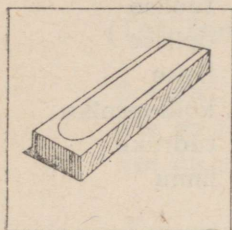
jõukas, jõuka	— зажиточный	riigile	— государству
kolhoosil	— у колхоза	kolhoosist	— из колхоза
juulis	— в июле	liiguvad	— <i>здесь:</i> едут
augustis	— в августе	punavoor,	— красный обоз
koristan	— убираю	-voori	
koristavad	— убирают хлеб	punavoovid	— красные обозы
vilja			
esimesena	— первой	linna	— в город
valmib	— созревает	künnan	— пашу
rukis, rukki	— рожь	külvavad	— сеют рожь,
nisu, nisu	— пшеница	rukist, nisu	пшеницу
riik, riigi	— государство		

Vasta küsimustele!

1. Missugune on teie kolhoos?
2. Kellel on suured põllud?
3. Millal koristavad kolhoosnikud vilja?
4. Missugune vili valmib esimesena?
5. Missugused masinad töötavad põllul?
6. Kellele läheb esimene vili?
7. Kuhu liiguvad pikad punavoorid?
8. Mis töötavad juba põllul?
9. Mida teevad kolhoosnikud?

Omastav kääne.

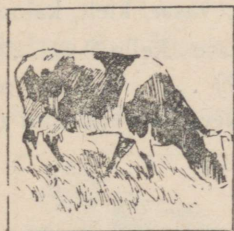
Kelle? Mille? (Чей, чья, чьё? чего?)

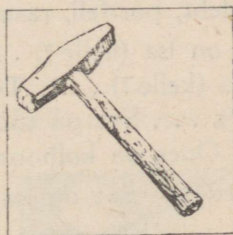
See on õpilase
pinal.

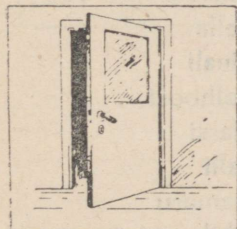
See on pioneeri
kaelarätt.

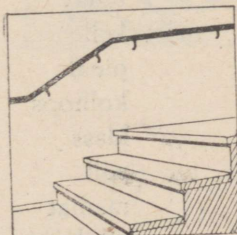
See on kolhoosi
lehm.

See on töölise
vasar.

See on toa uks.

See on maja trepp.

Pea meeles!

Nimetav kääne.
(Именительный падеж.)
Kes? (Кто?)

isa
ema
koer
sepp
kuldnokk
pioneer
poiss
tööline
õpilane
laps
kolhoosnik
tüdruk
lind

Omastav kääne.
(Родительный падеж.)
Kelle? (Чей? Чья? Чьё? Кого?)

isa
ema
koera
sepa
kuldnoka
pioneer
poisi
töölise
õpilase
lapse
kolhoosniku
tüdruku
linnu

Harjutus 5. Kirjuta punktide asemele sobiv sõna sulgudest!

(Ajaleht, portfell, raamat, kaelarätt, auto, vasar, kleit, kalossid.)

See on isa (kelle?) . . . . Laual on õpilase (kelle?) . . . . Kapis on ema (kelle?) . . . . Toolil on isa (kelle?) . . . . Siin on pioneeri (kelle?) . . . . See on töölise (kelle?) . . . . Need on tüdruku (kelle?) . . . . Õues on kolhoosniku (kelle?) . . . .

Näidis: See on isa (kelle?) ajaleht.

Nimetav.
Mis? (Что?)

mets
tänav
kell
pinal
kolhoos
klass
pall
raamat
vihik
kann

Omastav.
Mille? (Чего?)

metsa
tänav
kella
pinali
kolhoosi
klassi
palli
raamatu
vihiku
kannu

Harjutus 6. Kirjuta punktide asemele õiged lõhud!

Õpilas... (kelle?) päevik on laual. Laps... (kelle?) voodi on nurgas. Meie koer... (kelle?) nimi on Tuks. See on meie ko - hoos... (kelle?) karjamaa. Pois... (kelle?) nuga on aknal. Tüd - ruk... (kelle?) pliiats on punane. See on sep... (kelle?) vasar.

Näidis: Õpilase (kelle?) päevik on laual.

Harjutus 7. Kirjuta punktide asemele sobiv sõna sulgudest!

(Toa, linna, kooli, kolhoosi, köögi, vihiku.)

See on . . . põld.

See on . . . lagi.

See on . . . tänav.

See on . . . leht.

See on . . . liuväli.

See on . . . nurk.

Näidis: See on kolhoosi (kelle?) põld.

Harjutus 8. Vasta küsimustele!

Kelle koer see on?

Kelle nukk see on?

HOMMIK.

Kell on seitse.

Linda magab veel. Ema tuleb tuppa.

„Linda, tõuse üles!” hüüab ema. „Kell on juba seitse.”

Linda tõuseb üles. Ta peseb end, puhastab hambad, kammib juuksed ja riietub.

„Söök on laual, tule sööma!” kutsub ema.

Linda istub sööma. Laual on puder, piim ja võileivad. Linda sööb.

Kell on pool kaheksa. Linda paneb palitu selga, mütsi pähe, kindad kätte ja kalossid jalga. Ranits on toolil. Ranitsas on raamatud, vihikud, päevik ja pinal. Pinalis on sullepea, suled, pliiats ja kumm.

„Nägemiseni, ema!” ütleb Linda. „Ma tulen koju kell üks.”

„Nägemiseni, Linda,” vastab ema.

Linda võtab ranitsa ja väljub. Tänaval on palju lapsi. Kõik nad ruttavad kooli. Kell kaheksa algavad tunnid.

tõuse üles — вставай
 tõusen üles — встаю
 juuksed — волосы
 söök, söögi — еда, кушанье
 ranits, ranitsa — ранец

ranitsas — в ранце
 väljun — выхожу
 palju lapsi — много детей
 ruttan — спешу

Vasta küsimustele!

1. Kes magab veel?
2. Mida ütleb ema Lindale?
3. Mida teeb Linda?
4. Kes istub sööma?
5. Mis on laual?
6. Mis on Linda ranitsas, pinalis?
7. Mida ütleb Linda emale?
8. Millal tuleb Linda koolist koju?
9. Kus on palju lapsi?
10. Kuhu ruttavad lapsed?
11. Millal algavad tunnid?

Mitmuse nimetav kääne.

(Именительный падеж множественного числа.)

Именительный падеж множественного числа образуется от падежа *omastav* путём прибавления окончания множественного числа — d:

Ainsus.		Mitmus.
Nimetav.	Omastav.	Nimetav.
Mis?	Mille?	Mis?
mets	metsa	metsa + d
linn	linna	linna + d
traktor	traktori	traktori + d
punavoor	punavoori	punavoori + d
raamat	raamatu	raamatu + d
pliiats	pliiatsi	pliiatsi + d

Harjutus 9. Kirjuta juurde puuduvad sõnalõpud!

Punavoor..... liiguvad linna. Kolhoosil on suured põll..... ja karjamaa..... Põllul töötavad kombain..... Kolhoosi taga on suured mets..... Kolhoosnik..... külvavad nisu ja rukist.

Näidis: Punavoorid liiguvad linna.

Harjutus 10. Kirjuta antud laused mitmuses!

Ainsuse nimetav.	Mitmuse nimetav.
See on külvimasin.	Need on külvimasinad.
See on koolimaja.	Need on .....
See on tänav.	Need on .....
See on sulg.	Need on .....
See on pinal.	Need on .....
See on hobune.	Need on .....
See on klass.	Need on .....
See on kala.	Need on .....

Harjutus 11. Jätka!

Ma puhastan hambaid.	Me puhastame hambaid.
Sa	Te .....
Ta	Nad.....

MEIE PEREKOND.

Meie perekond elab linnas. Isa töötab tehases. Ta on puusepp. Emal töötab vabrikus. Minu vend Boris teenib Nõukogude Armees. Ta on lendur.

Õde Niina ja mina käime veel koolis. Meie oleme pioneerid. Ma õpin neljandas klassis. Väike vend Peeter käib lasteaias. Hommikul viib ema Peetri lasteaeda. Lasteaed on vabriku lähedal. Vanaema on kodus. Vanaema valmistab lõunat ja koristab toad. Ta käib turul. Seal ostab vanaema liha, piima, võid, kala ja juurvilja. Lapsed abistavad vanaema.

---

perekond,	— семья	lasteaed, -aia	— детский сад
perekonna		lasteaeda	— в детский сад
tehas, tehase	— завод	viin	— веду
tehases	— на заводе	lähedal	— поблизости
puusepp,	— плотник	valmistan	— готовлю
-sepa		valmistab	— готовит
teenin	— служу	lõunat	обед
Nõukogude	— в Советской	turg, turu	— рынок, базар
Armees	Армии	sealt	— <i>здесь</i> : там
käin koolis	— хожу в школу	juurvili,	— овощи
neljandas	— в четвертом	-vilja	
klassis	классе	abistan	— помогаю

Vasta küsimustele!

1. Kus elab teie perekond?
2. Kus töötab isa?
3. Kus töötab ema?
4. Kus teenib vend?
5. Kes käib koolis?
6. Kes käib lasteaias?
7. Kes on kodus?
8. Kes koristab toad ja valmistab lõunat?
9. Mida ostab vanaema turult?

Harjutus 12. Kirjuta antud sõnad mitmuses!

klass	— klassid.	perekond	— perekonnad.
õpilane	—	puusepp	— .....
pinal	—	vabrik	— .....
raamat	—	lasteaed	— .....
vihik	—	lendur	— .....
sulg	—	tehas	— .....
		pliiats	— .....

Harjutus 13. Tõlgi eesti keelde!

Omastav: Kelle?

Чья это книга? Это книга учительницы.

Чей это карандаш? Это карандаш ученика.

Чьё это перо? Это перо брата.

Чья это тетрадь? Это тетрадь сестры.

Чьё это поле? Это поле колхоза.

Näidis: Kelle raamat see on? See on õpetaja raamat.

Harjutus 14. Jätka!

Ma tõusen üles.	Ma pesen end.
Sa	Sa .....
Ta	Ta .....
Me	Me .....
Te	Te .....
Nad	Nad .....

EESTI KEELE TUND.

Õpetaja tuleb klassi. Algab eesti keele tund.

„Lapsed, täna õpime kirjutama aadresse eesti keeles.

Niina, ütle oma aadress.“

Niina vastab:

„Minu aadress on: Johannes Lauristini tänav maja number kuus korter kakskümmend neli.“

„Veera, aga kus sina elad?“

„Mina elan Koidula tänavas maja number kolmkümmend kaheksa korter kaksteist.“

Laual on ümbrik.

Õpetaja võtab ümbriku ja näitab, kuidas kirjutada ümbrikule aadress:

T a r t u

Aia tänav nr. 36 krt. 7

Arno Aavik

Saatja: Tallinn, Narva maantee 57 krt. 8, Viktor Kask

Lapsed kirjutavad ümbrikule aadressi.

Niina näitab õpetajale oma ümbriku.

Õpetaja vaatab ja ütleb:

„Sa kirjutasid õigesti ja hästi, Niina!“

aadress, aadressi — адрес

kirjutama aadresse — писать адреса

number, numbri — номер

ümbrik, ümbriku — конверт

kirjutama, kirjutada — писать

kirjutan — пишу

maantee, -tee — шоссе

näitab ümbrikku — показывает конверт

õigesti — правильно

Alalütlev kääne.

Kellel? (У кого?)

Tüdrukul on nukk.

Fedjal on trumm.

Poisil on pall.

Pioneeril on
kaelarätt.

Sepal on vasar.

Tõnul on lennuk.

Падеж *alalütlev* соответствует русскому родительному падежу с предлогом у:

у пионера — pioneeril   у рабочего — töölisel
у мальчика — poisil   у девочки — tüdrukul

Падеж *alalütlev* отвечает на вопрос kellel? (у кого?):
kolhoosnikul (kellel?) — у колхозника

Падеж *alalütlev* образуется от падежа *omastav* путем прибавления окончания -l:

$$\text{tooli} + \text{l} = \text{toolil}.$$

Harjutus 15. Jätka!

Nimetav.	Omastav.	Alalütlev
Kes?	Kelle?	Kellel?
vanaisa	vanaisa	vanaisa + l
sõber	sõbra	.....
õpetaja	õpetaja	.....
puusepp	puusepa	.....
tööline	töölise	.....
pioneer	pioneeri	.....
lendur	lenduri	.....
õde	õe	.....

Harjutus 16. Kirjuta juurde puuduvad sõnalõpud!

Pioneerid..... on punane kaelarätt. Minu sõbra..... on huvitav raamat. Õe..... on ilus roheline kleit. Vanaisa..... on reha. Meie õpetaja..... on must portfell. Lapse..... on nukk. Töölise..... on uus sinine auto.

Näidis: Pioneeril on punane kaelarätt.

Harjutus 17. Loe ja arvuta!

$$5 + 5 = 10$$

$$5 + 8 = 13$$

$$4 + 7 = 11$$

$$7 + 10 = 17$$

$$10 + 10 = 20$$

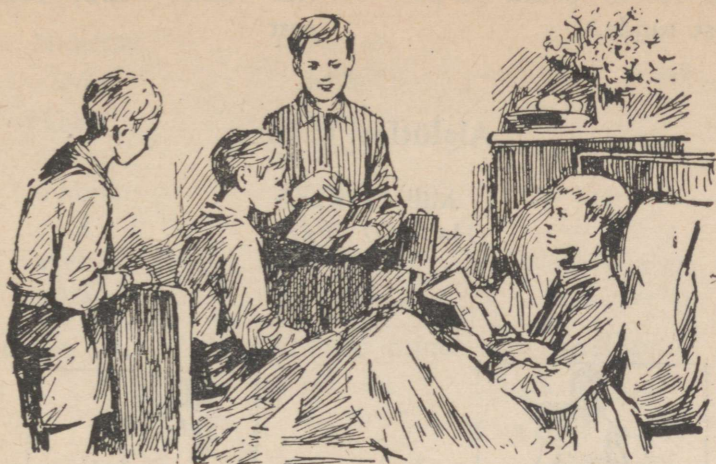
$$9 + 10 = 19$$

$$7 + 8 = 15$$

$$6 + 10 = 16$$

$$11 + 7 = 18$$

Näidis: Viis ja viis on kümme.

SÕBRAD.

Tõnu oli kolm kuud haige. Nüüd käib ta juba koolis. Kuid Tõnul on raske õppida. Pioneerid abistavad teda. Tõnu ja Mart istuvad ühes pingis. Iga päev pärast tunde õpivad poisid koos. Mart abistab Tõnu. Varsti jõuab Tõnu klassile järele.

Meie klass võitleb hea õrpeedukuse eest. Meil ei tohi olla ühtegi kahte.

kolm kuud	—	три месяца	jõuab klassile	—	догонит
oli haige	—	был болен	järele	—	класс
raske õppida	—	трудно учиться	võitlen	—	борюсь
abistan teda	—	помогаю ему	õrpeedukus,	—	успевае-
ühes pingis	—	на одной парте	-edukuse	—	мость
iga päev	—	каждый день	õrpeedukuse	—	за успевае-
pärast tunde	—	после уроков	eest	—	мость
koos	—	вместе	ei tohi olla	—	не должно быть
			ühtegi kahte	—	ни одной двойки

Vasta küsimustele!

1. Kes oli kolm kuud haige?
2. Kes käib nüüd juba koolis?
3. Kellel on raske õppida?
4. Kes abistavad Tõnu?
5. Kellega istub Tõnu ühes pingis?

6. Mida teevad poisid iga päev pärast tunde?
7. Kes võitleb hea õppeedukuse eest?

Alalütlev kääne.

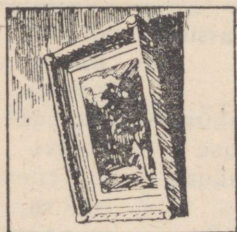
Millel? Kus?
(На чём? Где?)

Poiss istub toolil.

Isa istub diivanil.

Pilt on seinal.

Inimesed lähevad tänaval.

Падеж *alalütlev* соответствует также русскому предложному падежу с предлогом на:

на окне — aknal
на парте — pingil

на столе — laual
на полу — põrandal

Harjutus 18. Jätka!

Nimetav.	Omastav.	Alalütlev.
Mis?	Mille?	Mille? Kus?
tänav	tänav	tänav + 1
maantee	maantee	.....
ümbrik	ümbriku	.....
põld	põllu	.....
aken	akna	.....
põrand	põranda	.....

Harjutus 19. Kirjuta juurde puuduvad sõnalõpud!

Kellel? (У кого?)	Kus? Mille? (Где? На чём?)
Kuldnokal on pesakast.	Loosung ripub seinas.....
Emal..... on uus palitu.	Sulepea on laual.....
Lapse..... on pall.	Rukis on põllu.....
Õpetaja..... on raamat.	Aadress on ümbriku.....
Pioneeril..... on kaelarätt.	Saapad on põranda.....
Õpilasel..... on päevik.	Lapsed on tänava.....

Harjutus 20. Kirjuta puuduvad sõnad!

Jaatav kõne. (Утвердительная форма.)

Ma lähen metsa.	Me .....
Sa	Te .....
Ta	Nad .....

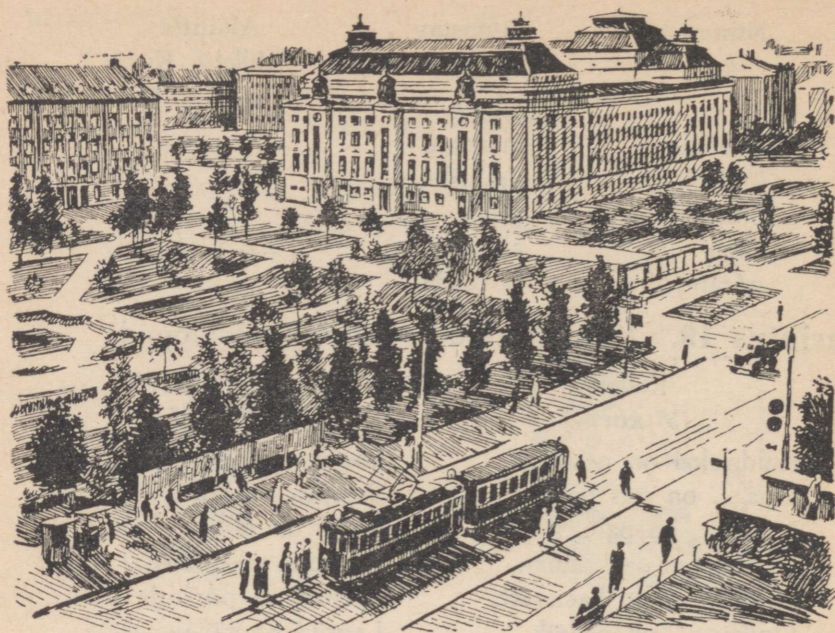
Eitav kõne. (Отрицательная форма.)

Ma ei lähe metsa.	Me ei lähe metsa.
Sa ei lähe metsa.	Te ei lähe metsa.
Ta ei lähe metsa.	Nad ei lähe metsa.

Oleviku eitav kõne.

(Отрицательная форма настоящего времени.)

Отрицательная форма настоящего времени образуется при помощи отрицательной частицы ei (не). Личные окончания (-n, -d, -b и т. д.) опускаются.

EESTI NSV.

Meie kodumaa on Nõukogude Liit. Nõukogude Liidus on viisteist liiduvabariiki.

Meie elame Nõukogude Eestis. Nõukogude Eesti asub Balti mere kaldal. Nõukogude Eesti pealinn on Tallinn. See on kõige suurem ja ilusam linn Eestis. Linnas on ilusad väljakud, kõrged majad, suured tehased, vabrikud ja uued koolimajad. Tallinnas on suur sadam. Sadamasse tulevad suured laevad.

liiduvabariik, — союзная	kallas, kalda — берег
-vabariigi — республика	pealinn, — столица
asub — находится	-linna
kõige suurem — самый боль-	sadam, — гавань
шой	sadama
kõige ilusam — самый кра-	sadamasse — в гавань
сивый	laev, laeva — судно
kõrge, kõrge — высокий	

Vasta küsimustele!

1. Mitu liiduvabariiki on Nõukogude Liidus?
2. Kus asub Nõukogude Eesti?
3. Nimeta Nõukogude Eesti pealinn!
4. Kus on ilusad väljakud, kõrged majad ja uued koolimajad?
5. Kus on suur sadam?
6. Missugused laevad tulevad sadamasse?

Harjutus 21. Tõlgi eesti keelde!

Лампа на столе. Цветок на окне. На поле работают комбайны. Ранец на стуле. На конверте адрес. На Нарвском шоссе большие дома. На улице стоит автомобиль.

Alaleütlev kääne.

Kellele? (Кому?)

Õpilased annavad õpetajale vihikud.

Elsa toob vanaisale vett.

Aino annab kassile piima.

Jaan annab koerale leiba.

Падеж *alaleütlev* соответствует русскому дательному падежу:

пионеры — pioneerile   рабочему — töölisele
 мальчику — poisile   девочке — tüdrukule

Падеж *alaleütlev* образуется от падежа *omastav* путём прибавления окончания *-le*:

tüdruku + le = tüdrukule

Harjutus 22. Jätka!

Nimetav.	Omastav.	Alalütlev.	Alaleütlev.
Kes?	Kelle?	Kellel?	Kellele?
tööline	töölise	töölisel	töölisele
õpilane	õpilase	.....	.....
õde	õe	.....	.....
lendur	lenduri	.....	.....
poiss	poisi	.....	.....
sepp	sepa	.....	.....
vanaema	vanaema	.....	.....
kolhoosnik	kolhoosniku	.....	.....

Harjutus 23. Kirjuta punktide asemele õiged lõpud!

Poiss toob kassi..... kala. Isa annab hobuse..... leiba. Eedi kirjutab õe..... kirja. Elsa ostab need õunad ema...... Õpetaja annab õpilase..... vihiku. Poiss annab lenduri..... kirja. Niina näitab õpetaja..... oma ümbrikku. Varsti jõuab Tõnu klassi..... järele.

Harjutus 24. Kirjuta punktide asemele sobiv sõna!

Ma annan vennale raamatu.
 Sa annad ..... vihiku.
 Me anname ..... õuna.
 Nad annavad ..... leiba.
 Ta annab ..... vett.

Harjutus 25. Jätka!

Ma ei ole haige.

Sa .....

Ta .....

Me .....

Te .....

Nad .....

Ma ei ela Tallinnas.

Sa .....

Ta .....

Me .....

Te .....

Nad .....

9.

KALURID.

Mere ääres on kalurikolhoos. Kolhoosil on laev, mootorpaadid ja võrgud. Kalurid püüavad kalu. Nad sõidavad merele ja lasevad võrgud vette.

Balti meres on palju kalu. Seal on räimed, kilud, tursad ja teised kalad.

Tehases töölised puhastavad ja soolavad kalu. Nad valmistavad kaladest konserve.

kalur, kaluri	—	рыбак	palju kalu	—	много рыбы
kalurikolhoos	—	рыболовецкий колхоз	räim, räime	—	салака
mootorpaat, -paadi	—	моторная лодка	kilu, kilu	—	килька
võrk, võrgu	—	сеть	tursk, tursa	—	треска
püüan kalu	—	ловлю рыбу	puhastan	—	чищу
lasevad vette	—	опускают в воду	soolan	—	солю
meres	—	в море	kaladest	—	из рыбы
			valmistavad konserve	—	готовят консервы

Vasta küsimustele!

1. Kus on kalurikolhoos?
2. Mis on kolhoosil?
3. Kes sõidavad merele?
4. Mis lasevad kalurid vette?
5. Missugused kalad on Balti meres?
6. Mida töölised valmistavad tehases kaladest?

Harjutus 26. Jätka!

Ma ei osta seda sulge.

Sa .....

Ta .....

Me .....

Te .....

Nad .....

Ma ei anna kassile piima

Sa .....

Ta .....

Me .....

Te .....

Nad .....

Alaleütlev kääne.

Millele? Kuhu?
(На что? Куда?)

Tüdruk paneb
lilled aknale.

Poisid jooksevad
jõe.

Kass ronib lauale.

Poiss paneb
portfelli toolile.

Падеж *alaleütlev* соответствует также русскому винительному падежу с предлогом на:

на парту — ringile
на окно — aknale

на стол — lauale
на пол — põrandale

Падеж *alaleütlev* отвечает на вопросы *kellele?* (кому?) и *millele? kuhu?* (на что? куда?); *õpilasele* (*kellele?*) — ученику (кому?), *toolile* (*millele? kuhu?*) — на стул (на что? куда?).

Harjutus 27. Jätka!

Nimetav.	Omastav.	Alalütlev.	Alaleütlev.
väljak	väljaku	.....	.....
ahi	ahju	.....	.....
kallas	kalda	.....	.....
laev	laeva	.....	.....
maantee	maantee	.....	.....
ümbrik	ümbriku	.....	.....
turg	туру	.....	.....

Harjutus 28. Kirjuta punktide asemele õiged lõpud!

Traktor sõidab põllu . . . Ema paneb kannu laua . . . Linda paneb ranitsa tooli . . . Lapsed kirjutavad ümbriku . . . aadressi. Vanaema läheb turu . . . Me läheme Stalingradi väljaku . . . ja sealt Narva maantee . . . Pane lilled laua . . . !

Harjutus 29. Tõlgi eesti keelde!

Дай лошади хлеба! Дай кошке молока! Дай сестре книгу! Дай брату тетрадь! Дай бабушке стул! Дай отцу газету! Поставь цветы на стол! Положи ранец на стул! Положи куклу на диван! Иди на рынок!

Harjutus 30. Jätka!

Ma ei lähe täna õue.	Ma ei kirjuta täna kirja.
Sa	Sa .....
Ta	Ta .....
Me	Me .....
Te	Te .....
Nad	Nad .....

OKTOOBRIPÜHAD.

Täna on kuues november. Homme me pühitseme Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni aastapäeva.

Linn on juba täna piduehtes. Kõikjal on punased lipud ja loosungid.

Kui ilus on meie koolimaja!

Siin on lipud ja rohelised vanikud. Seinal on suur loosung: „Olgu tervitatud Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni aastapäev!“

Päeval me oleme demonstratsioonil. Õhtul on koolis pidulik koosolek. Direktor peab kõne. Pärast kõnet laulavad kõik Nõukogude Liidu hümnid. Siis algab huvitav kontsert.

Oktoobripühad on laste armsamad pühad.

---

pühitsen	— праздную	vanik, vaniku	— гирлянда
piduehtes	— в праздничном наряде	kõne, kõne	— речь
kõikjal	— всюду	pidama, pidada	— держать

pean	— держу	kontsert,	— концерт
pean kõnet	— держу речь	kontserdi	
pärast kõnet	— после речи	armsam,	— любимый
hümn, hümnid	— гимн	armsama	
		püha, püha	— праздник

Vasta küsimustele!

1. Millal me pühitseme Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni aastapäeva?
2. Mis on piduehtes?
3. Missugune on meie koolimaja?
4. Missugune loosung on meie koolimaja seinal?
5. Kus on õpilased päeval?
6. Millal on koolis pidulik aktus?
7. Missugused pühad on laste armsamad pühad?

Alaltütlev kääne.

Kellelt? (От кого?)

Tüdruk saab õpetajalt raamatu.

Pioneer saab sõbralt kirja.

Падеж *alaltütlev* соответствует в русском языке

- 1) родительному падежу с предлогом от:

от пионера	— pioneerilt	от рабочего	— tööliselt
от мальчика	— poisilt	от девочки	— tüdrukult
- 2) родительному падежу с предлогом с:

с парты	— ringilt	со стола	— laualt
с окна	— aknalt	со шкафа	— kapilt

Падеж *alaltütlev* отвечает на вопросы:

kellelt? (от кого?) — kolhoosnikult (kellelt?) — от колхозника (от кого?);
 millelt? kust? (с чего? откуда?) — toolilt (millelt? kust?) — со стула (с чего? откуда?).

Падеж *alaltütlev* образуется от падежа *omastav* путём прибавления окончания *-lt*:

$$\text{tooli} + \text{lt} = \text{toolilt.}$$

Harjutus 31. Jätka!

Nimetav.	Omastav.	Alalütlev.	Alaleütlev.	Alaltütlev.
Kes?	Kelle?	Kellel?	Kellele?	Kellelt?
õpilane	õpilase	õpilasel	õpilasele	õpilaselt
tööline	.....	.....	.....	.....
direktor	.....	.....	.....	.....
lendur	.....	.....	.....	.....

Harjutus 32. Kirjuta punktide asemele õiged lõpud!

Kellelt? Kust?

Tõnu sai sõbra... kirja. Laps sai isa... õuna. Pioneer sai pioneerijuhil... kaelaräti. Asta sai õpetajal... huvitava raamatu.

Võta laua... pinal! Võta toolil... ranits! Võta aknal... lilled!
 Võta põrandal... pall! Võta pingil... tindipott!

11.

TRAMMIS.

Rein elab koolimajast kaugel. Ta sõidab iga päev trammi kooli. Kord sõidab Rein trammis. Ta istub pingil. Uhes peatuses tuleb trammil vanake, vaba kohta aga ei ole. Rein tõuseb püsti ja ütleb:

„Palun istuge minu kohale. Mina seisan.“

Vanake tänab poissi ja istub tema kohale.

---

tramm,	— трамвай	kaugel	— далеко
trammil		sõidab tram-	— едет на трам-
trammis	— в трамвае	miga	вае
koolimajast	— от школы	kord	— раз, однажды

pink, pingi	—	скамейка
peatus, peatuse	—	остановка
vanake, vanakese	—	старушка
vaba kohta ei ole	—	нет свободного места

Vasta küsimustele!

1. Kes elab koolimajast kaugel?
2. Kes sõidab iga päev trammiga kooli?
3. Kes tuleb ühes peatuses trammi?
4. Kes tõuseb püsti?
5. Mida Rein ütleb?
6. Kes tänab poissi?

Pea meeles!

Ainsus.

Nimetav:	kes?	—	pioneer
Omastav:	kelle?	—	pioneeri
Alalütlev:	kellel?	—	pioneeril
Alaleütlev:	kellele?	—	pioneerile
Alaltütlev:	kellelt?	—	pioneerilt

Harjutus 33. Kirjuta punktide asemele küsimus!

Pioneer (...?) on hea õpilane. See on pioneeri (...?) kaelarätt. Pioneeril (...?) on puhtad raamatud. Õpetaja annab pioneerile (...?) raamatu. Ma sain pioneerilt (...?) vihiku.

Näidis: Pioneer (kes?) on hea õpilane.

Ainsus.

Nimetav:	mis?	—	laud
Omastav:	mille?	—	laua
Alalütlev:	millel?	—	laual
Alaleütlev:	millele?	—	lauale
Alaltütlev:	millelt?	—	laualt

Harjutus 34. Kirjuta punktide asemele küsimus!

Laud (...?) on klassis. Laual (...?) on tindipott. Pane pliats lauale (...?)! Võta sullepea laualt (...?)! See on laua (...?) jalg.

Näidis: Laud (mis?) on klassis.

RAAMATUKAUPLUSES.

Peedu läheb raamatukauplusse.

Müüja: „Mida sa soovid?“

Peedu: „Palun kolm sulge ja üks must pliiats!“

Müüja annab Peedule suled ja pliiatsi.

Peedu: „Kui palju maksavad suled ja pliiats?“

Müüja: „Suled maksavad viisteist kopikat, pliiats kaks-kümmend kopikat.“

Peedu: „Palun veel üks ruuduline vihik. Mis see maksab?“

Müüja: „Vihik maksab kakskümmend kopikat.“

Peedu: „Kui palju maksab kõik kokku?“

Müüja: „Kõik kokku maksab viiskümmend viis kopikat.“

Müüja kirjutab tšeki ja Peedu annab kassasse ühe rubla. Ta saab tagasi nelikümmend viis kopikat.

raamatu-	— книжный ма-	kui palju	— сколько
kauplus,	газин	ruuduline	— в клетку
-kaupluse		kõik kokku	— всего
raamatu-	— в книжном	tšekk, tšeki	— чек
kaupluses	магазине	kassasse	— в кассу
soovin	— желаю	saab tagasi	— получает
kolm sulge	— три пера		сдачи
annab pliiatsi	— даёт каран-		
	даш		

Vasta küsimustele!

1. Kuhu läheb Peedu?
2. Mida ta ostab?
3. Kui palju maksavad suled?
4. Kui palju maksab pliiats, vihik?
5. Kui palju raha on Peedul?
6. Kui palju saab ta tagasi?

Harjutus 35. Kirjuta punktide asemele antud sõna!

Nimetav :	kes ?	—	vend
Omastav :	kelle ?	—	venna
Alalütlev :	kellel ?	—	vennal
Alaleütlev :	kellele ?	—	vennale
Alaltütlev :	kellelt ?	—	vennalt

..... (kes?) käib koolis. See on ..... (kelle?) ranits. .... (kellel?) on uus pinal. Ma sain ..... (kellelt?) huvitava raamatu. Õpetaja andis ..... (kellele?) ajalehe.

Harjutus 36. Kirjuta punktide asemele antud sõna!

Nimetav :	mis ?	—	tramm
Omastav :	mille ?	—	trammi
Alalütlev :	millel ?	—	trammil
Alaleütlev :	millele ?	—	trammile
Alaltütlev :	millelt ?	—	trammilt

Narva maanteel sõidab ..... (mis?). ..... (mille?) vagunid on punased. .... (millel?) on väike punane lipp. Poiss ruttab ..... (millele? kuhu?). Vanake tuleb ..... (millelt? kust?).

M. I. KALININ TALLINNAS.

Tuhande üheksasaja esimesel (1901.) aastal saadeti Kalinin Tifliisist välja Tallinna.

Ta töötas „Volta” tehases. Ta oli treial.

Varsti kogunes Kalinini ümber töölisi.

Kord trükkisid nad eestikeelseid lendlehti. Toas oli suitsu. Ja äkki tuli sandarm.

Kohe olid kõik töölised kadunud. Kalinin kurtis sandarmile, et ta korter on vilets ja et ahi ajab suitsu sisse.

Kui sandarm ära läks, jätkasid töölised tööd.

Nõukogude Eesti töölised püstitasid Kalininile mälestussamba. Mälestussammas asub Stalingradi väljakul.

saadeti välja	— выслали
treial, treiali	— токарь
kogunes töölisi	— собрались рабочие
trükin	— печатаю
trükkisid eestikeelseid lende- lehti	— печатали листовки на эстонском языке
lendleht, -lehe	— листовка
suits, suitsu	— дым
äkki, kohe	— вдруг
tulen	— прихожу
tuli	— пришёл
sandarm, sandarmi	— жандарм
olid kadunud	— исчезли
kurdan, kurtis	— жалуюсь, жаловался
vilets, viletsa	— плохой
ajab suitsu sisse	— дымит
läks ära	— ушёл
jätkasid tööd	— продолжали работу
püstitasid	— воздвигли
mälestussammas, -samba	— памятник

Vasta küsimustele !

1. Kuhu saadeti Kalinin Tifliisist?
2. Kus ta töötas?
3. Mida tegid kord töölised?
4. Mis oli suitsu täis?
5. Kes tuli äkki?
6. Kellele ütles Kalinin, et ahi ajab suitsu sisse?
7. Mida tegid töölised, kui sandarm ära läks?
8. Kes püstitasid Kalininile mälestussamba?
9. Kus asub mälestussammas?

Harjutus 37. Tõlgi eesti keelde!

Рейн сидит на скамейке. Тыну садится тоже на скамейку. Я пишу сестре письмо. Я получу скоро от сестры письмо. Пионервожатый даёт пионеру книгу. У пионера новый барабан.

Minevik.
(Прошедшее время.)

Признак прошедшего времени -si-:
 ma suple-si-n, ma puhasta-si-n, ma riietu-si-n.
 В третьем лице (он, она — ta) вместо -si- — -s:
 ta suple-s, ta puhasta-s, ta riietu-s.

Harjutus 38. Jätka!

Olevik.	Minevik.
Ma hüppan.	Ma hüppa-si-n.
Ma lendan.	Ma .....
Ma kirjutan.	Ma .....
Ma koristan.	Ma .....
Ma kuulan.	Ma .....

Harjutus 39. Kirjuta järgmistest tegusõnadest 3. pööre!

Minevik.			
Ma hüppasin	—	ta hüppas	— nad hüppasid
Ma lendasin	—	ta	— .....
Ma kirjutasin	—	ta	— .....
Ma koristasin	—	ta	— .....
Ma kuulasin	—	ta	— .....

Harjutus 40. Kirjuta järgmised laused minevikus!

Mina puhastan kala. Mina soolan kala. Töölised valmistavad tehases konserve. Kalurikolhoos müüb turul kalu. Tehases töölised puhastavad ja soolavad kalu. Nad valmistavad kaladest konserve.

Näidis: Mina puhastasin kala.

TEDER JA REBANE.

Rebane: „Tere, tere, tedrekene! Tulin sind ka vaatama.“

Teder: „Tere, tere, rebasekene!“

Rebane: „Mis sa ütlesid? Sa tule alla. Vaata, kui ilus roheline siin on. Tule murule. Ma kuulen halvasti.“

Teder: „Ma kardan. Murul käimine on meile, lindudele kardetav.“

Rebane: „Kas kardad mind?“

Teder: „Kui mitte sind, siis teisi loomi. Loomi on ju mitmesuguseid.“

Rebane: „Ei, tedrekene, nüüd on antud käsk, et loomad ei tohi üksteist puutuda.“

Teder: „See on siis hea. Näe, sealt tulevad koerad. Nüüd pole sul vaja neid karta.“

Rebane: „Head aega, tedrekene! Ma pean nüüd minema.“

Teder: „Ära mine! Koerad ei tohi ju sind puutuda!“

Rebane: „Kes neid teab! Võib-olla pole nad veel käsku kuulnud.“

teder, tedre	— тетерев	teisi loomi	— других жи-
tulin sind	— пришла тебя		вотных
vaatama	навестить	mitmesugune,	— различный
rebane,	— лиса	-suguse	
rebase		on antud	— дан
alla	вниз	käsk, käsu	— приказ
muru, muru	— трава	pean minema	— должна идти
kuulen	— слышу	ei tohi puutu	— не смеют
halvasti	— плохо	da	трогать
kardan	— боюсь	üksteist	— друг друга
käimine	— ходить	sul pole vaja	— тебе не надо
lindudele	— птицам	kes neid teab	— кто их знает
on kardetav	— опасно	võib-olla	— может быть
mind	— меня	pole käsku	— не слышали
loom, looma	— животное	kuulnud	приказа
ju	— ведь		

Harjutus 41. Kirjuta antud laused minevikus!

Seitsmendal novembril me pühitseme Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni aastapäeva. Kõikjal on punased lipud ja loosungid. Päeval me käime demonstratsioonil. Õhtul oleme pidulikul koosolekul. Pärast koosolekut algab huvitav kontsert.

Näidis: Seitsmendal novembril me pühitse-si-me Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni aastapäeva.

Harjutus 42. Kirjuta antud laused mitmuses!

Laps vestles elavalt.	Lapsed vestlesid elavalt
Niina elas maal.	Niina ja Aino.....
Aino korjas seeni.	Aino ja Fedja .....
Jüri käis Artekis.	Jüri ja Ants .....
Ta jutustas palju huvitavat.	Nad .....

Ainsus.

Nimetav:	kes?	—	sõber
Omastav:	kelle?	—	sõbra
Alalütlev:	kellel?	—	sõbral
Alaleütlev:	kellele?	—	sõbrale
Alaltütlev:	kellelt?	—	sõbralt

Harjutus 43. Kirjuta sulgudesse punktide asemele küsimus!

Sõber (. . .) on haige. See on sõbra (. . .) aadress. Ma kirjutan sõbrale (. . .) kirja. Sõbral (. . .) on palju raamatuid. Ma sain sõbralt (. . .) kirja.

Näidis: Sõber (kes?) on haige.

15.

KORDAMINE.

Õpetaja kutsus Maia Petrova vastama. Maia vastas ülesantud õppetükki hästi, kuid ei osanud seda, mis oli õpitud varem.

„Kas sa pole korranud?“ küsis õpetaja.

„Ei,“ vastas Maia, „ma õppisin ainult selle õppetüki, mis oli tänaseks üles antud.“

„Tuleb alati korrata,“ ütles õpetaja. „Millal sa jõuad muidu eksamiks valmistuda, kui sa ei korda juba nüüd!“

„Eksamiks?“ imestas Maia, „sinna on ju veel nii palju aega!“

„Tuleb alati korrata seda, mis on varem õpitud,“ ütles õpetaja, „muidu on sul õppeaasta lõpul nii palju tööd, et sa ei jõua eksamiks hästi ette valmistuda.“

kordamine, — повторение
kordamise

vastama, — отвечать
vastata

vastan — отвечаю

ülesantud — заданный

õppetükk, — урок
-tüki

oskama, — уметь
osata

oskan — умею

varem — раньше
õpitud — дено

kordama, — повторять
korrata

kordan — повторяю
pole korranud — не повторила

küsima, — спрашивать
küsida

küsin — спрашиваю

tänaseks ülesantud — задано к сегодняшнему дню

jõudma, — успеть

jõuda — успею
jõuan

ette valmis-	—	подготовить-	imestama,	—	удивляться
tuma, ette		ся	imestada		
valmistuda			imestan	—	удивляюсь
valmistun	—	подготов-	palju aega	—	много вре-
ette		люсь			мени
eksam,	—	экзамен	muidu	—	иначе
eksami			õppeaasta	—	к концу учеб-
eksamiks	—	к экзамену	lõpul		ного года

Vasta küsimustele!

1. Kelle kutsus õpetaja vastama?
2. Kuidas vastas Maia ülesantud õppetükki?
3. Mida ta ei osanud?
4. Mida ütles õpetaja?
5. Miks tuleb alati korrata?

Harjutus 44. Kirjuta antud laused minevikus!

Tõnu ja Mart istuvad ühes pingis. Pärast tunde poisid töötavad koos. Mart abistab Tõnu. Klass võitleb hea õppeedukuse eest. Õpilased kogunevad kooli. Lapsed vestlevad omavahel. Jüri jutustab pioneerilaagrist. Lapsed kuulavad suure huviga.

Harjutus 45. Kirjuta antud laused ainsuses!

Nad kordasid õppetükke. Ta.....
 Pioneerid vastasid hästi. Pioneer .....

Lapsed kirjutasid isale kirja. Laps .....

Nad küsisid palju. Ta.....

Nad lugesid huvitavat raamatut. Ta.....

Harjutus 46. Kirjuta punktide asemele nimi „Maia“ õigete lõppudega!

Õpetaja kutsus Maia vastama. . . . (kes?) vastas hästi. Õpetaja küsis . . . (kellelt?) seda, mis oli varem õpitud. . . . (kes?) ei vastanud õpetaja küsimusele. Õpetaja ütles . . . (kellele?), et on vaja alati korrata. Need on . . . (kelle?) raamatud. . . . (kellel?) on alati puhtad raamatud.

Näidis: Maia (kes?) vastas hästi.

NÄÄRIPUUL.

Ralf Parve.

Näärivana, meie soovid
 oma teele kaasa vii,
 igas liiduvabariigis
 ütle lastele sa nii:
 „Eesti lapsed kuuse alt
 tervitavad palavalt!”

---

soov, soovi	— пожелание
oma teele vii kaasa	— возьми с собой
igas liiduvaba- riigis	— в каждой союзной республике
tervitama, tervitada	— приветствовать
tervitan	— приветствую
palavalt	— горячо

Infinitiiv. (Инфинитив.)

В эстонском языке все глаголы имеют два инфинитива.

Ma lähen uisutama.   Я иду кататься на коньках.
Ma armastan uisutada.   Я люблю кататься на коньках.

Признаки инфинитива:

- 1) -ma: uisutama, riietuma, õppima, kirjutama.
- 2) -da, -ta, -a: uisutada, õppida, korrata, süüa.

ma-infinitiiv употребляется с глаголами: pean, hakkан, lähen, tulen, sõidan, õpin и др.

Ma loen raamatut.	Ma hakkан lugema.
Ma kirjutan kirja.	Ma pean kirjutama.
Ma suplen jões.	Ma lähen suplema.
Ma suusatan metsas.	Ma õpin suusatama.

da-infinitiiv употребляется с глаголами: tahan, soovin, otsustan, armastan, kavatsen, võin, jõuan, oskan, on vaja, meeldib.

Ma uisutan hästi.	Ma armastan uisutada.
Ma suusatan talvel.	Ma tahan suusatada.
Ma loen raamatut.	Ma soovin lugeda.
Ma abistan sind.	Ma võin sind abistada.
Ma joonistan maja.	Ma oskan joonistada.
Ma töötan hästi.	Ma jõuan hästi töötada.

Harjutus 47. Kirjuta punktide asemele õiged lõpud!

Maia oskab jutusta... . Ta armastab jutusta... . Ma hakkан korda... . On vaja alati korra... . Ma lähen õppi... ülesantud õppetükki. On vaja iga päev õppi... ülesantud õppetükid. Ma jõuan hästi ette valmistu... eksamiteks. Ma pean eksamiteks hästi ette valmistu... .

Näidis: Maia oskab jutustada.

NÄÄRIPÄEV.

Täna on näärpäev. Kooli saalis on suur näärikuusk. Lapsed kaunistavad näärikuuske. Nad riputavad näärikuusele ilusad ehted. Nüüd on näärikuusk piduehtes.

Ohtul kogunevad lapsed saali. Nad süütavad näärikuusel elektriküünlad. Õpetaja mängib klaverit. Lapsed laulavad ja tantsivad. Siis tuleb näärivana. Tal on kaasas suur kott. Kotis on kõigile kingitused. Lapsed loevad näärivanale luuletusi ja laulavad. Näärivana annab kingitusi. Pärast lapsed jälle mängivad ja tantsivad näärikuuse ümber. Nääriohtul on alati väga lõbus.

näärpäev,	—	новый год	riputama,	—	вешать
-päeva			riputada		
näärikuusk,	—	новогодняя	riputan	—	вешаю
-kuuse		ёлка	ehe, ehte	—	украшение
kaunistan	—	украшаю	kogunema,	—	собираться
kaunistavad	—	украшают	koguneda		
näärikuuske	—	новогоднюю	koguneb	—	собирается
		ёлку			

süütama, süüdata	— зажигать	loevad luu- letusi	— читают сти- хотворения
süütan	— зажигаю	nääriõhtu,	— новогодний
kõigile	— всем	-õhtu	вечер

Vasta küsimustele!

1. Kes kaunistavad näärikuuske?
2. Mis nad riputavad näärikuusele?
3. Millal kogunevad lapsed saali?
4. Missugused küünlad on näärikuusel?
5. Kes tuleb nääriõhtule?
6. Mis on näärivanal kaasas?
7. Mida loevad lapsed näärivanale?
8. Mida annab näärivana lastele?
9. Millal on alati lõbus?

Harjutus 48. Kirjuta punktide asemele sobiv sõna (nääriõhtu, näärikuusk, näärivana) õigete lõppudega!

Saalis seisab suur ... (mis?). ... (kus?) ripuvad ehted ja valged küünlad. Lapsed lähevad täna ... (kuhu?). Nad tantsivad ... (mille?) ümber. ... (millal?) on alati väga lõbus.

Nääriõhtule tuleb ... (kes?). ... (kellel?) on kaasas suur kott. ... (kelle?) kotis on kingitused. Lapsed loevad ... (kellele?) luuletusi. Nad saavad ... (kellelt?) kingitusi.

Harjutus 49. Kirjuta antud laused minevikus!

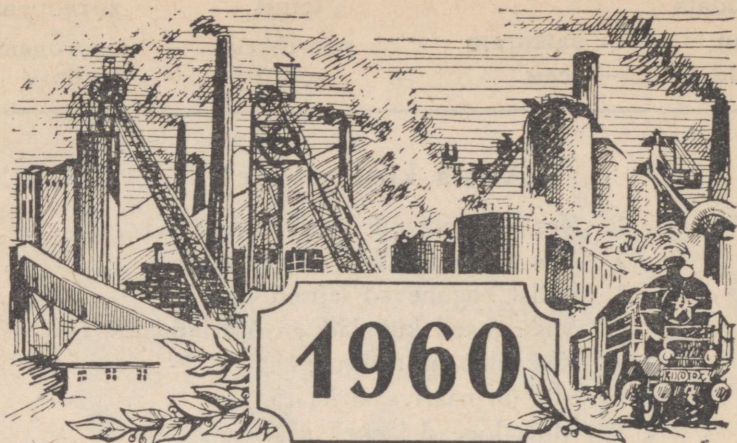
Lapsed kaunistavad näärikuuske. Nääriõhtul lapsed tantsivad ja mängivad. Nääriõhtul on väga lõbus. Näärikuusel põlevad punased küünlad ja säravad ilusad ehted.

Näidis: Lapsed kaunistasid näärikuuske.

Harjutus 50. Kirjuta iga sõna järele kes? või mis?

Eksam, kala, õppetükk, mootorpaat, puusepp, kalur, võrk, tursk, müüja, vanake, peatus, rebane, loom, muru, vanik, ahi, treial, mälestussammas, laev, kallas, sadam, lind.

Näidis: Eksam — mis?, kala — kes?

UUS AASTA.

Möödus vana aasta. Nõukogude inimesed tegid suure töö: nad ehtasid mitmed uued linnad, tehased, vabrikud, raudteed, elektriijaamad. Nad kaevasid mitmed uued kanalid.

Nüüd saabuvad kõikjalt rõõmusõnumid. Suured tehased teatavad: „Kodumaa, võta vastu traktorid, lennukid, kombainid.”

Vedurid hüüavad:

„Siin on kivisüsi Donbassist!”

„Siin on kalad Kaspia merest!”

„Siin — nafta Bakuust!”

„Siin puuvill Tadžikistanist!”

Nüüd on aasta 1960 (tuhat üheksasada kuuskümmend).

Nõukogude inimesi ootab uus huvitav töö.

mööduma,	— пройти	ehitan	— построю
mööduda		mitmed	— много
möödub	— пройдёт	raudtee,	— железная
vana, vana	— старый	raudtee	дорога
tegema, teha	— сделать	elektrijaam,	— электриче-
teen	— сделаю	elektrijaama	ская станция
töö, töö	— работа	kaevasid	— здесь: по-
ehitama,	— построить		строили
ehitada		kanal, kanali	— канал

vastu võtma, — принимать	rõõmusõnum, — радостное
vastu võtta	-sõnumi известие
võtan vastu — принимаю	teatama, — сообщать
vedur, — паровоз	teatada
veduri	teatan — сообщаю
kivisüsi, — каменный	merest — из моря
kivisöe уголь	nafta, nafta — нефть
saabuma, — прибывать	puuvill, -villa — хлопок
saabuda	ootama, — ждать
saabun — прибываю	oodata
	ootan — жду

Harjutus 51. Kirjuta punktide asemele antud sõna!

Nimetav:	mis?	—	meri
Omastav:	mille?	—	mere
Alalütlev:	millel?	—	merel
Alaleütlev:	millele?	—	merele
Alaltütlev:	millelt?	—	merelt

See on Balti ... (mis?). Kalurid elavad ... (mille?) ääres. ... (kus?) sõidavad mootorpaadid. Kalurid lähevad ... (kuhu?). Kalurid tulevad ... (kust?).

Näidis: See on Balti meri.

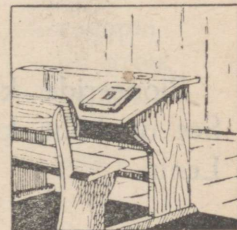
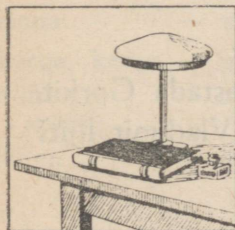
Harjutus 52. Kirjuta punktide asemele küsimused!

Kolhoosi lähedal on raudtee (...?). Raudteel (...?) liiguvad rongid. Raudtee (...?) ääres on suur tehas. Raudteel (...?) töötavad töölised.

Näidis: Kolhoosi lähedal on raudtee (mis?).

Harjutus 53. Koosta laused!

Kus? millel? (где? на чём?)

ARMSAD KOHAD.

Pioneeride koondusel otsustasime külastada Gorkit. See on koht, kus elas, töötas ja puhkas Vladimir Iljitš Lenin.

Me sõitsime sinna pühapäeval. Ilm oli ilus. Paistis päike ja oli kerge külm. Me läksime mööda maanteed. Ees on ilus sild. Läksime üle silla. Silla taga on park ja pargis maja, kus elas Iljitš.

Jalutasime pargis. Seal on väga kõrged kuused.

Uhe puu all seisab pink. Seal on tahvel: „V. I. Lenini armsam koht”.

Siin kunagi istus ja puhkas Vladimir Iljitš.

Me pildistasime selle koha ja ka Iljitši maja.

Kui me tagasi sõitsime, rääkisime sellest, mida nägime Gorkis.

otsustama,	— решить	mööda	— по шоссе-
otsustada		maanteed	ной дороге
otsustan	— решу	sild, silla	— мост
külastama,	— посетить	üle	— через
külastada		taga	— за
külastan	— посещу	pildistama,	— сфотографи-
puhkama,	— отдыхать	pildistada	ровать
puhata		pildistan	— сфотографи-
puhkan	— отдыхаю		рую
sõitma, sõita	— поехать	kunagi	— когда-то
sõidan	— поеду	rääkima,	— говорить
sinna	— туда	rääkida	
kerge, kerge	— лёгкий	räägin	— говорю
minema,	— пойти	sellest	— об этом
minna		nägema,	— видеть
lähem	— пойду	näha	
		näen	— вижу

Vasta küsimustele!

1. Mida me otsustasime pioneeride koondusel?
2. Kes elas, töötas ja puhkas Gorkis?
3. Millal me sõitsime sinna?
4. Missugune oli ilm?
5. Kus on Lenini maja?
6. Mis seisab ühe puu all?
7. Mis on tahvlil?

Прошедшее время образуется от основы *ma-infinitiiv* путём прибавления признака прошедшего времени *-si-* и личных окончаний: *joonista-ma* — *joonista-si-n*.

ma-infinitiiv.

kirjuta-*ma*

luge-*ma*

õppi-*ma*

aita-*ma*

riietu-*ma*

Minevik.

kirjuta-*si-n*

luge-*si-n*

õppi-*si-n*

aita-*si-n*

riietu-*si-n*

Harjutus 54. Moodusta minevik!

Puhkama, pildistama, rääkima, külastama, ehitama, külvama, töötama.

Näidis: Puhkama — puhkasin.

Harjutus 55. Kirjuta punktide asemele õiged lõpud!

Ma armastan uisuta . . . . Ma lähen parki uisuta . . . . Sa lähed pildista . . . koolimaja. Sa armastad pildista . . . . Püha-päeval me peame puhka . . . . Me tahame puha . . . pargis. Ma hakkam peenart kaeva . . . . Mulle meeldib peenart kaeva . . . .

Näidis: Ma armastan uisutada.

Harjutus 56. Kirjuta punktide asemele sõnad maantee või sild õigete lõppudega!

Kolhoosi lähedal on ... (mis?). ... (kus?) liiguvad autod.
Lapsed tulid ... (kuhu?). ... (mille?) lähedal on mets.

Ees oli ilus ... (mis?). ... (mille?) taga oli park. Lapsed jooksid ... (kuhu?). Nad seisisid ... (kus?).

Näidis: Kolhoosi lähedal on maantee (mis?).

Harjutus 57. Kirjuta punktide asemele -ma või -da (-ta)!

Õpilased tahavad korja ... seemneid. Iga õpilane lubas kasvata ... 10 istikut. Põllud hakkavad and ... suurt viljasaaki.

Näidis: Õpilased tahavad korjata seemneid.

Harjutus 58. Kirjuta antud sõnadest ma-infinitiiv!

Rääkisin, pildistasin, puhkasin, küllastasin, otsustasin, ootasin, ehitasin, teatasin, saabusin, süütasin, riputasin, kaunistasin, tervitasin, vastasin, kordasin.

Näidis: Rääkisin — rääkima.

Harjutus 59. Kirjuta punktide asemele antud sõna õigete lõppudega!

Nimetav:	mis?	liiv (песок)
Omastav:	mille?	liiva
Alalütlev:	millel?	.....
Alaleütlev:	millele?	.....
Alaltütlev:	millelt?	.....

Mere ääres on ... (mis?). Lapsed tulid randa ja istusid ... (kuhu?). Siis nad jalutasid ... (kus?) ja korjasid ... (kust?) kivikesi (камешки).

PIONEERIDE ABI.

Hommikul sadas palju lund. Lumi tuiskas kinni kõik teed kooliõues. Majahoidja puhastas teid. Tööd oli palju. Koolis lõppesid tunnid. Lapsed jooksid õue.

„Abistame majahoidjat!“ hüüdis pioneer Jaan.

„Abistame, abistame!“ hüüdsid teised pioneerid.

Fedja, Peeter ja Kaarel võtsid labidad ja hakkasid tööle. Rein ja Boris vedasid lume kelguga ära. Salmel oli luud. Ta pühkis teid luuga.

Varsti olid kõik teed kooliõues puhtad.

Majahoidja tänas lapsi abi eest.

abi, abi — помощь
 sadas lund — шёл снег
 tuiskas kinni — замело
 majahoidja — дворник

tee, tee — дорожка
 puhastas teid — чистил дорожки
 palju tööd — много работы

lõppema,	— кончиться	võtan	— возьму
lõppeda		hakkama,	— начинать
lõpeb	— кончится	hakata	
jooksma,	— выбежать	hakkasid	— принялись
joosta		tõõle	за работу
jooksen	— выбегу	vedama,	— отвозить
luud, luua	— метла	vedada	
luuaga	— метлой	vean	— отвожу
abistame	— поможем	kelguga	— на санках
majahoid-	дворнику	pühkima,	— подметать
jat		pühkida	
hüüdma,	— воскликнуть	pühin	— подметаю
hüüda		tänas abi	— поблагодарил
hüüan	— воскликну	eest	за помощь
võtma, võtta	— взять		

Vasta küsimustele!

1. Millal sadas lund?
2. Kes puhastas teid?
3. Kes jooksid kooliõue?
4. Mida hüüdis pioneer Jaan?
5. Kes hakkasid abistama majahoidjat?
6. Millega töötasid Fedja, Peeter ja Kaarel?
7. Mida tegid Rein ja Boris?
8. Kes pühkis luuaga?

Mineviku eitav kõne.

(Отрицательная форма прошедшего времени.)

Отрицательная форма глагола прошедшего времени образуется посредством отрицательной частицы *ei* и *nud*-формы глагола (*ei maganud*, *ei lubanud*).

nud-форма глагола образуется от основы *da-infinitiv*.

Например:

da -infinitiiv.

nud-vorm.

lahenda-da

lahenda-nud

luba-da

luba-nud

saabu-da

saabu-nud

rääki-da

rääki-nud

ehita-da

ehita-nud

abista-da

abista-nud

korra-ta

korra-nud

hüpa-ta

hüpa-nud

ruta-ta

ruta-nud

Jaata v kõne.

Eitav kõne

Ma kirjutasin kirja.

Ma ei kirjutanud kirja.

Ta luges raamatut.

Ta ei lugenud raamatut.

Sa lahendasid ülesannet.

Sa ei lahendanud ülesannet.

Me laulsime laulu.

Me ei laulnud laulu.

Te joonistasite oravat.

Te ei joonistanud oravat.

Nad pühkisid teid.

Nad ei pühkinud teid.

Harjutus 60. Kirjuta antud laused eitavas kõnes!

Jaata v kõne.

Eitav kõne.

Ma ruttasin rongile.

Ma ei rutanud rongile.

Te kaevasite peenart.

Te . . . . . peenart.

Nad abistasid majahoidjat.

Nad . . . . . majahoidjat.

Me vedasime lund.

Me . . . . . lund.

Ta pühkis teid.

Ta . . . . . teid.

Sa pildistasid koolimaja.

Sa . . . . . koolimaja.

Harjutus 61. Kirjuta punktide asemele õiged lõpud!

Tunnid lõppe . . . . Lapsed jookse . . . õue. Majahoidja puhasta . . . teid. Lapsed abista . . . teda. Rein veda . . . lume kelguga ära. Salme pühki . . . luuaga teed. Majahoidja täna . . . lapsi.

Harjutus 62. Kirjuta punktide asemele sõna majahoidja õigete lõppudega!

. . . (kes?) töötas kooliõues. . . (kellel?) oli palju tööd. Pioneerid ütlesid . . . (kellele?): „Me abistame teid!“ . . . (kellel?) oli labidas. Pioneerid võtsid . . . (kellelt?) labida ja hakkasid teid puhastama.

TÖÖKANGELANE.

Karl Isak töötas mõisniku juures. Tööd oli palju, töötasu oli aga väike. Karl Isak töötas hommikust õhtuni, kuid keegi ei hinnanud tema tööd.

Tuli uus aeg. Eestis kehtestati nõukogude kord.

Karl Isak töötas nüüd sovhoosis.

Ta hakkas õppima. Õhtul luges ta palju. Agronoom abistas teda.

Sügisel sai Karl Isaku brigaad hektarilt rukist kolmkümmend tsentnerit ja nisu kakskümmend kaheksa tsentnerit.

Varsti saabus sovhoosi rõõmusõnum: Karl Isak sai oma töö eest sotsialistliku töö kangelase nimetuse.

---

töökangelane, -kangelase	— герой труда
mõisnik, mõisniku	— помещик
töötasu, -tasu	— зарплата
hommikust õhtuni	— с утра до вечера
keegi (ei)	— никто
hindama, hinnata	— ценить
hindan	— ценю
kehtestati	— установили
sovhoos, sovhoosi	— совхоз
sovhoosis	— в совхозе
brigaad, brigaadi	— бригада
agronoom, agronoomi	— агроном
hektarilt	— с гектара
töö eest	— за работу
sotsialistliku töö kangelane	— Герой Социалистического Труда
nimetus, nimetuse	— звание

Vasta küsimustele !

1. Kellel oli raske töötada mõisniku juures ?
2. Missugune kord kehtestati Eestis ?
3. Kes hakkas õppima ?
4. Kes abistas Karl Isakut ?
5. Mitu tsentnerit rukist kogus Isaku brigaad ühelt hektarilt ?
6. Kes sai sotsialistliku töö kangelase nimetuse ?

Harjutus 63. Kirjuta antud laused minevikus!

Karl Isak töötab sovhoosis. Õhtul loeb ta palju. Agronoom abistab teda. Karl Isaku brigaad kogub ühelt hektarilt kolmkümmend tsentnerit rukist. Varsti saabub sovhoosi rõõmusõnum: Karl Isak saab oma töö eest sotsialistliku töö kangelase nime-tuse.

Näidis: Karl Isak töötas sovhoosis.

Harjutus 64. Kirjuta antud laused eitavas kõnes.

Ta hindas tema tööd.	Ta ei hinnanud tema tööd.
Ma töötasin sovhoosis.	Ma ..... sovhoosis.
Sa lugesid palju.	Sa ..... palju.
Me saabusime hommikul.	Me ..... hommikul.
Te abistasite meid.	Te ..... meid.
Nad kogusid vilja.	Nad ..... vilja.

Harjutus 65. Kirjuta punktide asemele õiged lõpud!

Kellelt? Millelt? Kust?

Ma sain õe... kirja. Peeter sai õpetaja... raamatu. Mart tõi sõbra... vihiku. Pioneer sai pioneerijuhi... punase kaelaräti.

Brigaad kogus ühelt hektari... kolmkümmend tsentnerit rukist. Lapsed tulevad tänava... Kolhoosnikud koristasid põllu... vilja. Veera koristab peenra... tomateid.

Näidis: Ma sain õelt kirja.

22.

KOONDUS.

Meie klassi pioneeridel oli koondus teemal „Raamat on minu sõber“.

Hoolega valmistusid pioneerid koonduseks. Nad õppisid pähe luuletusi.

Koondusel jutustas Veera oma armsamast raamatust, Paul luges ette oma luuletuse. Klassis korraldasid pioneerid näituse. Näitusel olid uued raamatud, ajalehed ja ajakirjad.

See oli väga huvitav koondus. Pioneerid otsustasid läbi viia veel koonduse teemal „Minu armsam kirjanik“.

pioneeridel — у пионеров
 teema, teema — тема
 hoolega — старательно
 koonduseks — к сбору
 pähe õppima — учить на-
 изусть
 jutustas arm- — рассказала
 samast raa- о любимой
 matust книге
 korraldama, — устроить
 korraldada

korraldan — устрою
 näitus, näituse — выставка
 ajakiri, aja- — журнал
 kirja
 läbi viima, — провести
 läbi viia
 viin läbi — проведу
 kirjanik, — писатель
 kirjaniku

Vasta küsimustele!

1. Missugusel teemal oli pioneeride koondus?
2. Kuidas valmistusid pioneerid koonduseks?
3. Millest jutustas koondusel Veera?
4. Mida luges Paul?
5. Mis pioneerid korraldasid klassis?
6. Missugusel teemal otsustasid pioneerid läbi viia veel koon-
duse?

Minevik (tunnusega -i-).

В эстонском языке некоторые глаголы в прошедшем времени имеют вместо -si- признак -i-: sain, tōin, sõin. Признак прошедшего времени -i- имеют глаголы, у которых в основе длинная гласная: (oo, öö, ää, aa). При этом иногда происходит чередование гласных.

ma-infinitiiv.

saa-ma
 jää-ma
 too-ma
 joo-ma
 sõõ-ma
 lõõ-ma

Minevik.

sain
 jäin
 tōin
 jõin
 sõin
 lõin

Minevik.

Ma sain kirja.
 Sa said kirja.
 Ta sai kirja.

Me saime kirja.
 Te saite kirja.
 Nad said kirja.

Ma tōin puid.
Sa tōid puid.
Ta tōi puid.

Me tōime puid.
Te tōite puid.
Nad tōid puid.

Исключением являются глаголы, которые в основе имеют длинную гласную -ii- или -üü-.

Признаком прошедшего времени этих глаголов будет -si-.

ma-infinitiiv.
vii-ma
müü-ma

Minevik.
vii-si-n
müü-si-n

Некоторые трёхсложные глаголы (*o-le-ma*) имеют в прошедшем времени также признак -i-,

Pea meeles!

ma-infinitiiv.
olema
tulema
tege
panema
pesema
näge
pidama

Minevik.
olin
tulin
tegin
panin
pesin
nägin
pidin

Minevik.

Ma olin kodus.
Sa olid kodus.
Ta oli kodus.
Me olime kodus.
Te olite kodus.
Nad olid kodus.

Ma tegin tööd.
Sa tegid tööd.
Ta tegi tööd.
Me tegime tööd.
Te tegite tööd.
Nad tegid tööd.

Harjutus 66. Kirjuta antud laused minevikus!

Olevik

Minevik.

Tööline tuleb pioneeride koon-
dusele.

See on huvitav koondus.

Ma pean koju minema.

Me näeme, kuidas töötavad töö-
kangelased.

Tööline tuli pioneeride koon-
dusele.

See . . . huvitav koondus.

Ma . . . koju minema.

Me . . . , kuidas . . . töökan-
gelased.

Harjutus 67. Kirjuta punktide asemele kas -si- või -i-!

Pioneerid valmistu . . . d koonduseks. Nad õppi . . . d pähe luuletusi. Koondusele tul . . . kirjanik. Pioneerid jutusta . . . d oma armsamast raamatust. Klassis korralda . . . d nad näituse. See ol . . . huvitav koondus.

Näidis: Pioneerid valmistusid koonduseks.

23.

LIHTSALT VANA INIMENE.

Poiss ja tüdruk tulid koolist. Nende ees läks vanake. Oli väga libe. Vanake libises ja kukkus.

„Võta mu portfell!“ hüüdis poiss, andis portfelli tüdruku kätte ja jooksis vanakesele appi.

Kui ta tagasi tuli, küsis tüdruk:

„Oli see su vanaema?“

„Ei,“ vastas poiss.

„Siis ema?“ küsis tüdruk.

„Ei!“

„Noh, siis tädi? Või tuttav?“

„Ka mitte!“ vastas poiss ja naeratas. „See oli lihtsalt vana inimene!“

---

lihtsalt	— просто	annan	— дам
vana inime- ne	— старушка, старик	tüdruku kätte	— девочке
koolist	— из школы	jooksis appi	— побежал на помощь
libe	— скользко	tädi, tädi	— тётя
libisema, libiseda	— поскольз- нутья	tuttav, tuttava	— знакомый, -ая
libisen	— поскользнутья	ka mitte	— тоже нет
kukkuma, kukkuda	— упасть	naeratama, naeratada	— улыбнуться
andma, anda	— дать	naeratan	— улыбнутья

Vasta küsimustele!

1. Kes tulid koolist?
2. Kes läks nende ees?
3. Mis juhtus?
4. Kes jooksis vanakesele appi?
5. Mida küsis tüdruk?
6. Kuidas vastas poiss?

Harjutus 68. Kirjuta punktide asemele antud sõna õigete lõppudega!

Nimetav: mis? — tänav

Omastav: mille? — tänava

See on suur ... (mis?). ... (mille?) ääres on kõrged majad.
... (kus?) sõidavad autod. Täna on ... (kus?) libe. Lapsed tulid
... (kuhu?). ... (kust?) läksid lapsed liuväljale.

Harjutus 69. Kirjuta antud laused minevikus!

Tänaval on libe. Vanake libiseb ja kukub. Pioneer jookseb vanakesele appi. Vanake tänab pioneeri. Tüdruk küsib: „Kes see on?“ Poiss vastab: „See on lihtsalt vana inimene.“

Näidis: Tänaval oli libe.

Harjutus 70. Kirjuta antud laused minevikus!

Ma saan kirja.	Ma sain kirja.
Ma jään koju.	Ma .....
Ma toon raamatu.	Ma .....
Ma joon piima.	Ma .....
Ma söön võileiba.	Ma .....

24.

NIINA TOIDUAINETE KAUPLUSES.

Ema saadab Niina kauplusesse.

Niina: „Tere, kas teil on võid ja vorsti?“

Müüja: „Jah, meil on võid ja vorsti.“

Niina: „Palun andke mulle pool kilo võid ja kakssada grammi vorsti.“

Müüja: „Siin on vorst ja või. Mida te veel soovite?“

Niina: „Palun andke veel üks sai ja kilo leiba.“

Müüja annab saia ja leiva. Ta kirjutab tšeki. Niina läheb kassasse. Kõik kokku maksab 22 rubla ja 45 kopikat. Niina annab kassasse 25 rubla. Ta saab tagasi 2 rubla 55 kopikat.

---

toiduainete	—	продуктовый	kilo võid	—	кило масла
kauplus,		магазин	vorst, vorsti	—	колбаса
kaupluse			kakssada	—	двести
kaupluses	—	в магазине	grammi		граммов
saatma, saata	—	посылать	mida soovite	—	чего желаете
saadan	—	посылаю	kilo leiba	—	кило хлеба

Vasta küsimustele!

1. Kelle saadab ema kauplusesse? 2. Mida Niina ostab? 3. Kui palju maksab kõik kokku? 4. Kui palju on Niinal raha? 5. Kui palju saab ta kassast tagasi?

Harjutus 71. Arvuta!

$10 + 10 = 20$

$12 + 10 = 22$

$7 + 8 = 15$

$9 + 7 = 16$

$12 + 15 = 27$

$25 + 10 = 35$

$18 + 12 = 30$

$11 + 8 = 19$

Näidis: Kümme ja kümme on kakskümmend.

Harjutus 72. Kirjuta antud laused minevikus!

Ma tulen koju kell kaks. Ma pesen käed. Ma panen selga teise kleidi. Ma söön lõunat.

Aino ostab kilo võid ja kakssada grammi vorsti. Müüja kirjutab tšeki. Aino toob võija vorsti koju.

Näidis: Ma tulin koju kell kaks.

Harjutus 73. Kirjuta punktide asemele sõna koondus õigete lõppudega!

Täna kell kolm oli meie klassi pioneeride ..... (mis?). ..... (millele? kuhu?) tulid kõik pioneerid. ..... (mille?) teema oli „Minu armsam kirjanik“. ..... (millel? kus?) jutustas pioneerijuht meile palju huvitavat. ..... (millelt? kust?) me tulime koju kell viis.

Harjutus 74. Kirjuta antud sõnadest ma-infinitiiv!

Soovis, kirjutas, libises, küsis, naeratas, kukkus, tuiskas, puhastas, vedas, pühkis.

Näidis: Soovis — soovima.

25.

HUNT, SOKK JA KAPSAD.

Mehel oli hunt, sokk ja korv. Korvis olid kapsad. Mees pidi nad kõik üle jõe viima. Paat oli väike. Mees võis korraga võtta paati ainult ühe neist.

Ta mõtles: „Viin hundi, muidu sööb ta soku ära.“

Mees võttis hundi ja istus paati. Siis aga nägi ta, kuidas

sokk kapsastele vaatas. Mees sai aru, et sokk võib vahepeal kapsad ära süüa. Seepärast jättis mees hundi kaldale ja viis soku üle.

Kaldale jäid hunt ja kapsad.

Mees tuli tagasi ja nüüd ei teadnud ta, mida teha.

Ta mõtles: „Kui ma hundi üle jõe viin ja tagasi tulen, sööb hunt vahepeal soku ära. Kui aga viin sinna kapsad, sööb sokk kapsad ära.“

Kaua mõtles mees ja viimaks hüüdis: „Nüüd ma tean, kuidas teha!“

Mees viis õnnelikult kõik üle jõe.

Kes ütleb, kuidas ta seda tegi?

---

hunt, hundi	— волк	mõtlemata,	— думать
sokk, soku	— козёл	mõelda	
mees, mehe	— мужчина	mõtlen	— думаю
pidi	— должен был	kapsastele	— на капусту
jõgi, jõe	— река	aru saama,	— понять
üle jõe	— через реку	aru saada	
paat, paadi	— лодка	saan aru	— пойму
paati	— в лодку	vahepeal	— тем временем
üle viima,	— перевезти	seepärast	— поэтому
üle viia		jätma, jätta	— оставить
viin üle	— перевезу	jätan	— оставлю
võima, võida	— мочь	teadma, teada	— знать
võin	— могу	tean	— знаю
korraga	— зараз	kaua	— долго
ainult ühe	— только одно-	viimaks	— наконец
neist	го из них	õnnelikult	— благополучно

Harjutus 75. Kirjuta antud laused minevikus!

Mees peab hundi, soku ja korvi, kus on kapsad, üle jõe viima. Mees istub paati ja mõtleb, kuidas seda teha. Ta näeb, et sokk vaatab kapsastele. Ta viib soku üle jõe. Sokk jääb üksi teisele kaldale. Mees tuleb tagasi ja viib nüüd hundi üle ja toob soku tagasi. Siis viib kapsad üle jõe. Ja viimaks viib soku teisele kaldale.

Näidis: Mees pidi hundi, soku ja korvi, kus olid kapsad, üle jõe viima.

Harjutus 76. Kirjuta punktide asemele antud sõna õigete lõppudega!

Nimetav: mis? jõgi
 Omastav: mille? jõe
 Alalütlev: ...? ...
 Alaleütlev: ...? ...
 Alaltütlev: ...? ...

Kooli lähedal on suur ... (mis?). ... (mille?) kaldal kasvavad puud. Lapsed jooksevad ... (kuhu?). Lapsed sõidavad paadiga ... (kus?). Kuulake ... (kust?) laste laulu!

Harjutus 77.

Kes see on?

See on ...

See on ...

See on ...

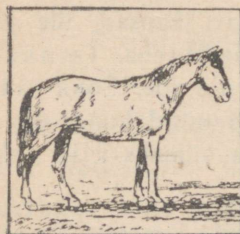
See on ...

See on ...

See on ...

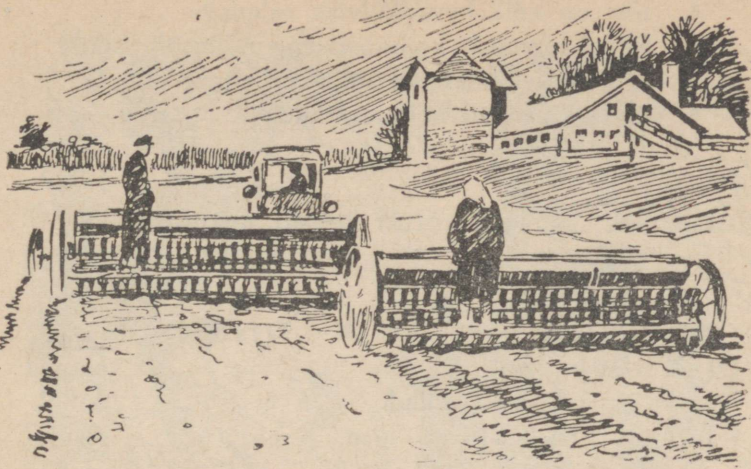
See on ...

See on ...

See on ...

KEVADEL.

Kevad on jälle käes. Päike paistab ikka soojemalt ja soojemalt. Jää ja lumi sulavad. Öösel ja hommikul on veel külm, kuid päeval paistab päike juba soojalt. Ojad voolavad. Linnud teevad pesa.

Kolhoosis on kõik valmis kevadkülviks. Juba talvel remontis kolhoosi sepp kõik põllutööriistad.

Aprillis algab kolhoosis kevadkülv. Põllul töötavad traktorid. Nad künnavad põldu. Varsti sõidavad põllule külvimasinad. Kolhoosnikud külvavad nisu ja kaera.

jälle	—	опять	külv, külvi	—	сев
soojalt	—	тепло	kevadkülviks	—	к весеннему
soojemalt	—	теплее			севу
sulama, sulada	—	таять	remontima, remontida	—	ремонтировать
sulab	—	тает	remondin	—	ремонтную
öösel	—	ночью	põllutööriist, -riista	—	сельскохозяйственное орудие
oja, oja	—	ручей	aprilis	—	в апреле
voolama, voolata	—	течь	kaer, kaera	—	овёс
voolab	—	течёт			
pesa, pesa	—	гнездо			

Vasta küsimustele!

1. Kus on kõik kevadkülviks valmis?
2. Millal remontis kolhoosi sepp põllutööriistad?
3. Missugused masinad sõidavad varsti põllule?
4. Mida külvavad kolhoosnikud?

Harjutus 78. Kirjuta antud laused mitmuses!

Ainsus.	Mitmus.
Oja voolab.	Ojad voolavad.
Lind teeb pesa.	..... pesa.
Traktor töötab põllul.	..... põllul.
Külvimasin külvab nisu.	..... nisu.

Harjutus 79. Kirjuta antud laused eitavas kõnes!

Lumi sulas juba.	Lumi ei sulanud veel.
Traktorid töötasid juba põllul.	Traktorid ..... veel põllul.
Külvimasinad sõitsid juba põllule.	Külvimasinad ..... veel põllule.
Külvimasinad külvasid juba kaera.	Külvimasinad ..... veel kaera.

Harjutus 80. Kirjuta punktide asemele antud sõnadest sobiv sõna (öösel, hommikul, sügisel, kevadel, talvel, suvel, öhtul)!

Millal?

.....lähevad lapsed kooli. .... õpivad lapsed kodus. .... kõik lapsed magavad. .... koristavad kolhoosnikud vilja. .... on külm ja sajab lund. .... teevad linnud pesa. .... on lapsed laagris.

Näidis: Hommikul (millal?) lähevad lapsed kooli.

Harjutus 81. Tõlgi eesti keelde!

На площади стоит памятник. Грузовик стоит на шоссе. На берегу моря стоит маленький дом. Ребята стоят на мосту. Мама пошла на рынок. Рыбаки едут на море. Дети сели на песок. Пионеры идут на пионерский сбор.

LINDUDE PÄEV.

Saabus kevad. Varsti tulevad tagasi rändlinnud. Esimesena tulevad tagasi künnivares ja kuldnokk. Pioneerid otustasid ehitada lindudele pesakastid. Kõik hakkasid tööle. Varsti olid ilusad pesakastid valmis.

Märtsis on lindude päev. Lindude päeval toob iga pioneer kooli ühe pesakasti. Pioneerid viivad pesakastid kooliaeda ja panevad puu otsa.

Kuldnokad hakkavad elama nüüd kooliaias. Nad kaitsevad meie aeda kahjulikkude putukate eest.

Linnud on meie sõbrad.

lindude päev	— день птиц	kahjulik,	— вредный
rändlind,	— перелётная	kahjuliku	
-linnu	птица	kaitsma,	— защищать
künnivares,	— грач	kaitsta	
-varese		kaitsen	— защищаю
märtsis	— в марте	kahjulikkude	— от вредных
puu otsa	— на дерево	putukate eest	насекомых

Vasta küsimustele !

1. Kes tulevad varsti tagasi?
2. Kes tulevad tagasi esimestena?
3. Mida otsustasid pioneerid ehitada?
4. Millal on lindude päev?
5. Kuhu viivad pioneerid pesakastid lindude päeval?
6. Mida teevad kuldnokad?
7. Kes on meie sõbrad?

Harjutus 82. Kirjuta punktide asemele õige vorm sõnadest lindude päev!

Märtsikuus on ..... (mis?). Kõik pioneerid lähevad ..... (kuhu?). Nad viivad ..... (kuhu?) kaasa pesakastid. .... (millal?) nad panevad pesakastid puu otsa. Rõõmsalt tulevad lapsed ..... (kust?) tagasi.

Näidis: Märtsikuus on (mis?) lindude päev.

Harjutus 83. Jätka!

Mis?	Mille?	Millal?
jaanuar	jaanuari	jaanuari + s
veebruar	veebruari	vebruaris
märts	märtsi	märtsis
aprill	aprilli	.....
mai	mai	.....
juuni	juuni	.....
juuli	juuli	.....
august	augusti	.....
september	septembri	.....
oktoober	oktoobri	.....
november	novembri	.....
detsember	detsembri	.....

Harjutus 84. Kirjuta punktide asemele antud sõnadest sobiv sõna (jaanuaris, veebruaris, märtsis, juulis, augustis, juunis, novembris, mais)!

Millal?

..... me pühitseme Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni aastapäeva. .... on koolis nääriõhtu. .... tulevad rändlinnud tagasi. .... ja .... koristavad kolhoosnikud vilja. .... sajab lund ja on külm. .... me oleme laagris. .... algavad eksamid.

Näidis: Novembris (millal?) me pühitseme Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni aastapäeva.

SPORDIVÄLJAK.

Meie koolil on spordiväljak.

Kevadel otsustasid pioneerid korrastada spordiväljaku. Pioneerid ja pioneerijuht läksid spordiväljakule. Nad võtsid kaasa labidad ja luuad ning hakkasid tööle. Varsti oli spordiväljak korras. Nüüd võib jälle palli mängida.

Talvel oli spordiväljakul liuväli. Lapsed ise puhastasid liuvälja lumest ja hoidsid seda korras.

Iga päev uisutasid liuväljal tüdrukud ja poisid. Õhtul oli liuväljal muusika.

spordiväljak, -väljaku
korrastama, korrastada
korrastan
võtsid kaasa
oli korras
puhastasid lumest
korras hoidma, korras hoida
hoian korras
muusika, muusika

— спортивная площадка
— привести в порядок
— приведу в порядок
— взяли с собой
— была в порядке
— вычистили от снега
— содержать в порядке
— соержу в порядке
— музыка

Vasta küsimustele!

1. Kes otsustasid kevadel korrastada spordiväljaku?
2. Mis võtsid lapsed kaasa?
3. Mis oli varsti korras?
4. Mis oli talvel spordiväljakul?
5. Kes hoidsid liuvälja korras?
6. Mida tegid lapsed liuväljal?
7. Millal oli liuväljal muusika?

Harjutus 85. Kirjuta antud laused minevikus!

Tänavu on pikk talv. Märtsis sajab veel lund. Aprillis on juba soe. Lapsed korrastavad spordiväljaku. Boris toob luua ja pühib spordiväljakut. Talvel on spordiväljakul liuväli. Õpilased uisutavad liuväljal.

Näidis: Tänavu oli pikk talv.

Harjutus 86. Jätka!

Mis?	Mille?	Millal?
esmaspäev	esmaspäeva	esmaspäeva + 1
teisipäev	teisipäeva	teisipäeval
kolmapäev	kolmapäeva	.....
neljapäev	neljapäeva	.....
reede	reede	.....
laupäev	laupäeva	.....
pühapäev	pühapäeva	.....

Harjutus 87. Kirjuta punktide asemele sõna spordiväljak õigete lõppudega!

Kooli juures on suur ..... (mis?). Vahetunnis läksid lapsed ..... (kuhu?) palli mängima. .... (kus?) oli väga lõbus. Varsti tulid lapsed ..... (kust?) tagasi klassi.

Harjutus 88. Tõlgi eesti keelde!

Бабушка ходит на рынок. Она покупает мясо, рыбу и овощи. Дедушка работает в саду. Мать работает на фабрике. Отец работает на заводе. Брат ходит в детский сад. Мы ходим в школу. Старший брат — лётчик.

KOOLIVAHEAEG.

Lõppes kolmas veerand. Meie klassi õpilased õppisid hästi. Meil on head ja väga head hinded. Hinne „kolm“ on ainult mõnel õpilasel.

Nüüd algab koolivaheaeg. Koolivaheajal on laste raamatunädal. Pioneeride majja tulevad kirjanikud Nad jutustavad oma tööst. Me vestleme oma armsamast raamatust.

Koolivaheajal on teatrites ja kinodes lasteetendused. Me läheme vaatama balletti „Doktor Aibolit“. See on väga huvitav ballett.

Me külastame ka loomaaeda. Kevadel on loomaaias palju noori loomi.

Koolivaheajal me puhkame hästi, et pärast veel paremini õppida.

---

koolivaheaeg, — каникулы	vaatama, — смотреть
-vaheaja	vaadata
ainult — только	vaatan — смотрю
mõnel õpilasel — у некоторых учеников	loomaaed, — зоопарк
raamatunädal, -nädala — неделя книг	-aia
oma tööst — о своей работе	loomaaeda — в зоопарк
teatrites — в театрах	loomaaias — в зоопарке
kinodes — в кино	palju noori — много молодых животных
lasteetendus, — детский	loomi
-etenduse — спектакль	noor, noore — молодой
	paremini — лучше

Vasta küsimustele!

1. Mitmes veerand lõppes?
2. Kuidas õppisid meie klassi õpilased?
3. Missugused hinded meil on?
4. Millal on laste raamatunädal?

5. Kes tulevad pioneeride majja?
6. Kes jutustavad lastele oma tööst?
7. Mida lapsed külastavad veel koolivaheajal?
8. Kus on kevadel palju noori loomi?
9. Kuidas hakkavad õpilased õppima pärast koolivaheaega?

Harjutus 89. Kirjuta punktide asemele õiged lõpud!

Millal?

Koolivaheajal me puhkame hästi. Esmaspäev..... me läheme teatrisse. Kolmapäev..... me külastame loomaaeda. Laupäev..... me läheme pioneeride majja.

Sügis..... sajab vihma. Talv..... sajab lund. Suve..... on kuumad ilmad. Kevad..... voolavad ojad.

Hommik..... ma lähen kooli. Päev..... ma õpin. Õös..... ma magan. Õht..... loen ajalehte.

Näidis: Esmaspäeval me läheme teatrisse.

Harjutus 90. Kirjuta antud laused minevikus!

Meie klassi õpilased õpivad hästi.
Neil on head hinded.
Koolivaheajal me puhkame hästi.
Kirjanikud tulevad meile külla.
Me külastame loomaaeda.
Me käime teatris.

Näidis: Meie klassi õpilased õppisid hästi.

Harjutus 91. Kirjuta punktide asemele küsimused: kus? kuhu? kust?

Traktorid töötavad põllul (.....). Kolhoosnikud lähevad põllule (.....). Õhtul tulevad kolhoosnikud põllult (.....).

Kalurid sõidavad õhtul merele (.....). Hommikul tulevad kalurid merelt (.....). Merel (.....) on kuus mootorpaati.

Näidis: Traktorid töötavad põllul (kus?).

Harjutus 92. Tõlgi eesti keelde!

Здесь большой колхоз. В колхозе (есть) лошади, коровы, овцы, курицы и гуси.

На поле работает много машин: тракторы, комбайны, сеялки. В колхозе большие поля.

30.

KOOLI KATSEAED.

Meie kooli juures on katseaed. Katseaias teevad õpilased katseid taimedega.

Aias on kolm osakonda. Esimeses osakonnas on teravili: rukis ja nisu. Teises osakonnas on aedvili: kartulid, porgandid, kapsad, kurgid, tomatid. Kolmandas on viljapuud: õunapuud, ploomipuud, pirnipuud, kirsipuud.

Kevadel istutasid õpilased aeda kakskümmend õunapuud, kakskümmend viis kirsi-, kolmkümmend ploomi- ja kaheksa pirnipuud.

Sügisel istutavad õpilased aeda veel marjapõõsaid.

Suvel õitsevad aias lillepeenral mitmesugused lilled.

---

katseaed, katseia	— опытный участок
katse, katse	— опыт
teevad katseid taimedega	— делают опыты на растениях
taim, taime	— растение
osakond, osakonna	— отделение
osakonnas	— в отделении
teravili, -vilja	— зерно
viljapuu, -puu	— фруктовое дерево
õunapuu, -puu	— яблоня

ploomipuu, -puu	— слива (дерево)
pirnipuu, -puu	— груша (дерево)
kirsipuu, -puu	— вишня (дерево)
marjarõõsas, -rõõsa	— ягодный куст
õitsema, õitseda	— цвести
õitseb	— цветёт

Vasta küsimustele!

1. Mis on meie kooli juures?
2. Mida teevad õpilased katseaias?
3. Mitu osakonda on aias?
4. Mis kasvab esimeses osakonnas?
5. Mis kasvab teises osakonnas?
6. Mis kasvab kolmandas osakonnas?
7. Mida istutavad õpilased sügisel?
8. Mis õitsevad suvel lillepeenral?

Omadussõna.

Missugune õun? — punane õun.
 Missugune kurk? — roheline kurk.
 Missugune lill? — kollane lill.
 Missugune paat? — suur paat.
 Missugune koer? — must koer.

Pea meeles!

Nimetav: kes? vana õpetaja.
 Omastav: kelle? vana õpetaja.
 Alalütlev: kellel? vanal õpetajal.
 Alaleütlev: kellele? vanale õpetajale.
 Alaltütlev: kellelt? vanalt õpetajalt.

Harjutus 93. Kirjuta punktide asemele vana õpetaja õigete lõppudega!

Boris tuli ..... (kellele?) külla. .... (kes?) ootas teda oma toas. Toas olid raamatukapid. Raamatukapis olid ..... (kelle?) raamatud. .... (kellel?) olid väga huvitavad raamatud.

..... (kes?) jutustas Borisile palju huvitavat. Boris sai .....
(kellelt?) teada palju uut.

Näidis: Boris tuli vanale õpetajale (kellele?) külla.

Harjutus 94. Kirjuta antud sõnad olevikus!

Õitses, külastas, korrastas, hoidis, viis, voolas, sulas, sai aru,
tervitas, kordas, vastas, valmistas ette, puhastas, soolas, pühitses,
asus.

Näidis: Õitses — õitseb.

31.

PIONEERILAAGER.

Varsti lõpeb koolitöö ja algab suvevaheaeg. Pioneerid
sõidavad laagrisse. Pioneerilaager asub metsas mere kaldal.

Laagris mängivad pioneerid palli, jalutavad metsas ja
suplevad meres. Vahel käivad nad ka kolhoosis tööl.

Õhtul istuvad pioneerid lõkketule ääres. Pioneerijuht

jutustab neile palju huvitavat. Lapsed kuulavad suure huviga.
Siis nad laulavad ja mängivad.

Lõbus on olla laagris!

---

suvevaheaeg, -vaheaja	— летние каникулы
suplema, supelda	— купаться
suplen	— купаюсь
lõkketuli, -tule	— костёр
lõkketule ääres	— у костра
lõbus on olla	— весело жить

Vasta küsimustele!

1. Mis algab varsti?
2. Kuhu sõidavad pioneerid?
3. Kus asub pioneerilaager?
4. Mida teevad pioneerid päeval?
5. Mida teevad pioneerid õhtul?
6. Kes jutustab lastele palju huvitavat?
7. Kus on lõbus olla?

Järgarvud.

(Порядковые числительные.)

Порядковые числительные отвечают на вопрос *mitmes?* — *который?* *Mitmes klass?* — *Neljas klass.* *Mitmes brigaad?* — *Kolmas brigaad.* *Mitmes koht?* — *Teine koht.*

Kui palju?	Mitmes?
üks (ühe)	esimene
kaks (kahe)	teine
kolm (kolme)	kolmas
neli (nelja)	neljas
viis (viie)	viies
kuus (kuue)	kuues
seitse (seitsme)	seitsmes
kaheksa (kaheksa)	kaheksas
üheksa (üheksa)	üheksas
kümme (kümne)	kümmes

Mitmes?

11. — ühe-teist-kümnes	— üheteistkümnes
12. — kahe-teist-kümnes	— kaheteistkümnes
13. — kolme-teist-kümnes	— kolmeteistkümnes
14. — nelja-teist-kümnes	— neljateistkümnes
15. — viie-teist-kümnes	— viieteistkümnes
16. — kuue-teist-kümnes	— kuueteistkümnes
17. — seitsme-teist-kümnes	— seitsmeteistkümnes
18. — kaheksa-teist-kümnes	— kaheksateistkümnes
19. — üheksa-teist-kümnes	— üheksateistkümnes
20. — kahe-kümnes	— kahekümnes
30. — kolme-kümnes	— kolmekümnes
40. — nelja-kümnes	— neljakümnes
jne.	jne.

Harjutus 95. Kirjuta punktide asemele sobiv järgarv!

Mitmes?

Siin õpib ..... klass. Põllul töötab ..... brigaad. Brigaadil on ..... koht. Täna töötab kooliaias ..... salk.

See on Narva maanteel ..... maja. Siin on ..... korter.

Koolivaheajal ma lugesin palju. See on ..... raamat, mida ma loen.

Näidis: Siin õpib neljas klass.

Harjutus 96. Kirjuta punktide asemele vastavad sõnad näidise järgi!

Missugune?

suur	— väike	lühike	— .....
vana	—	must	— .....
raske	—	noor	— .....

Harjutus 97. Kirjuta järgmistest sõnadest ma-infinitiiv!

Vaatan, külastan, korrastan, hoian, puhastan, viin, mõtlen, saadan, lähen, vastan, vestlen, jutustan, käin, koristan, istutan, ehitan, kaevan, saabun, otsustan, asun tööle.

Näidis: Vaatan — vaatama.

KIRI.

Kallis vanaisa!

Lõppes kooliaasta. Kõik eksamid läksid hästi. Ma sain viiendasse klassi. Koolitunnistusel on mul head ja väga head hinded.

Nüüd algab suvevaheaeg.

Kuidas Sina elad? Kuidas on Sinu tervis?

Meie elame hästi, oleme kõik terved.

Varsti sõidame ema ja õega Sinu juurde. Enne ärasõitu saadame Sulle telegrammi. Tule meile vastu!

Kõik tervitavad Sind. Ela hästi!

Sinu pojapoeg Jüri.

---

kiri, kirja	— письмо	terve, terve	— здоровый
viiendasse	— в пятый	tervis, tervise	— здоровье
klassi	класс	enne ärasõitu	— до отъезда
koolitunnistus,	— школьное	telegramm,	— телеграмма
-tunnistuse	свидетель-	telegrammi	
	ство	ela hästi	— будь здоров
sõitma, sõita	— приехать	pojapoeg,	— внук
sõidan	— приеду	-poja	

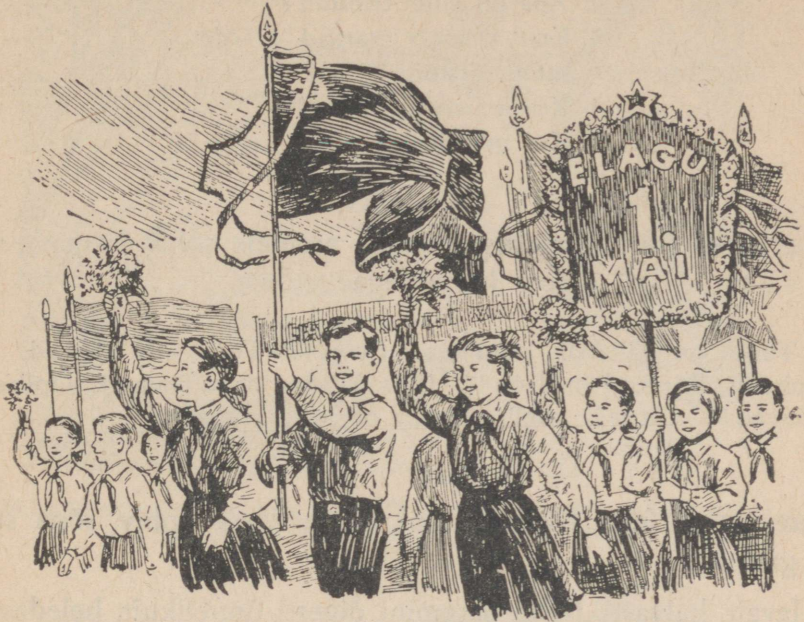

Vasta küsimustele!

1. Kellele kirjutas Jüri kirja?
2. Mitmendasse klassi sai Jüri?
3. Missugused hinded on Jüri koolitunnistusel?
4. Kuhu sõidab Jüri suvevaheajal?
5. Kellega ta sõidab?
6. Mille saadab Jüri vanaisale enne ärasõitu?
7. Kes tuleb Jürile, õele ja emale vastu?

Harjutus 98. Kirjuta punktide asemele sõna vanaisa õigete lõppudega!

Jüri ..... elab maal. Jüri kirjutab ..... kirja. .... on väike aed. .... on aias õunapuud. Enne ärasõitu saadab Jüri ..... telegrammi. Nüüd ootab Jüri ..... vastust.

ESIMENE MAI.

Täna on esimene mai. Päike paistab heledasti. Kogu linn on piduehtes. Kõikjal on vanikud, loosungid ja punased lipud. Tänavad on täis rahvast. Võidu väljakul on suur tribüün. Täna toimub siin paraad ja demonstratsioon. Paraadil marsivad sõdurid, sõidavad tankid ja kahurid.

Pärast paraadi algab demonstratsioon. Tribüüni eest möödavad töötajad. Neil on lipud ja loosungid.

---

heledasti	— ярко
kogu linn	— весь город
on täis rahvast	— полны народу
tribüün, tribüüni	— трибуна
tribüüni eest	— перед трибуной

Vasta küsimustele !

1. Millal on kogu linn piduehtes?
2. Kus on suur tribüün?
3. Kus toimub paraad ja demonstratsioon?
4. Kes marsivad paraadil?
5. Kes mööduvad tribüünist?

Harjutus 99. Kirjuta punktide asemele sõna demonstratsioon õigete lõppudega!

Täna on väljakul suur ..... (mis?). Töötajad lähevad ..... (kuhu?). Esimesel mail on ..... (kus?) väga palju inimesi. Õpilased lähevad ..... (kust?) kooli. Koolis on suur kontsert.

Harjutus 100. Kirjuta punktide asemele sobiv sõna sulgudest!

(Elavalt, halvasti, hästi, paremini, õigesti, õnnelikult, heledasti.)

Kuidas?

Meie klass õppis ....., ainult Peeter õppis ....., kuid nüüd õpib ka tema palju ....., Ta vastas õpetaja küsimusele ....., Lapsed vestlevad ....., Päike paistab ....., Nad said ..... üle jõe.

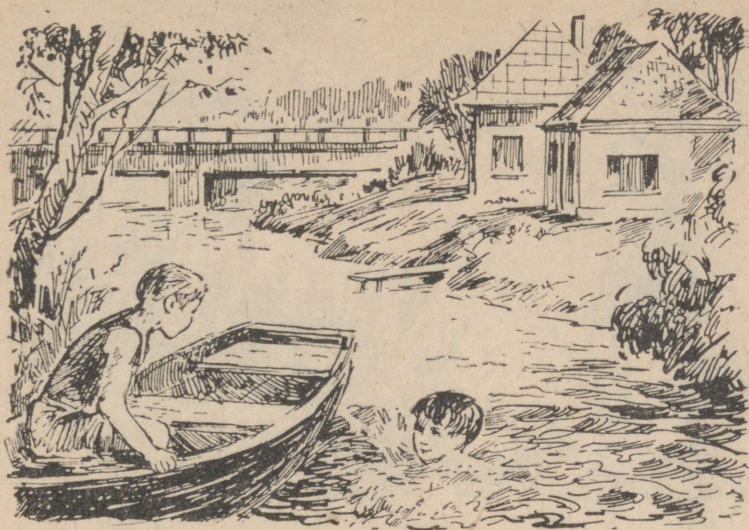
Näidis: Meie klass õppis hästi, ...

Harjutus 101. Koosta laused!

Kes mida teeb?

PILTE VESTLUSEKS.

1. Mille lähedal elavad poisid?
2. Kuhu on poisid tulnud?
3. Mida nad teevad jões?
4. Millega poisid sõidavad jõel?

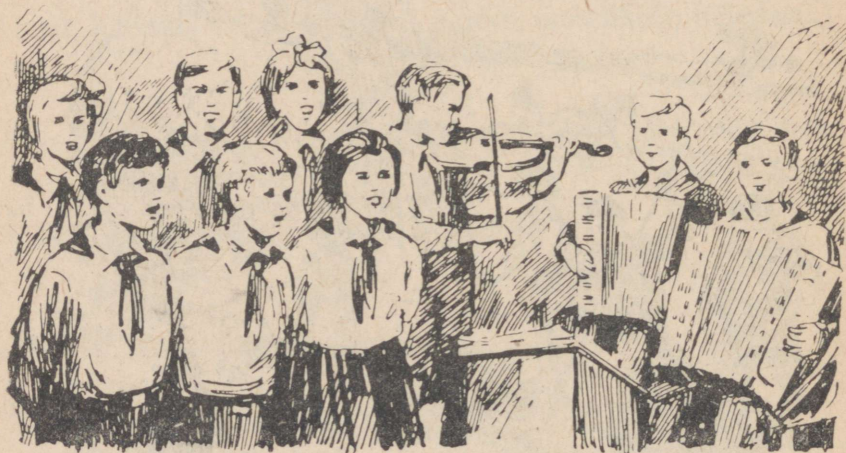
1. Kuhu sõidavad pioneerid suvel?
2. Keda nad aitavad maal?
3. Mida teevad kolhoosnikud?
4. Millega niidavad kolhoosnikud heina?
5. Mida teevad lapsed?
6. Kes on tulnud veel heinamaale?

heinamaa — покос

heinamaale — на покос

1. Kus on lapsed? 2. Kus seisab üks poiss? 3. Mis on tal käes? 4. Mida ta teeb? 5. Kus istub teine poiss? 6. Kes on veel tulnud jõe?

1. Kus on pioneeriid? 2. Mitu pioneeri laulab? 3. Mida teevad kaks poissi?
4. Mida teeb üks poiss? 5. Mis on tal käes?

õng, õnge — удочка
õngitsema, — удить
õngitseda

õngitsen — ужу
lava, lava — сцена
viilul, viiuli — скрипка

1. Kuhu tulevad linnud talvel?
2. Kus on kolm lindu?
3. Kes annab lindudele toitu?
4. Mida annab tüdruk lindudele?
5. Kuidas tänavad linnud meid toidu eest?

1. Mida teevad lapsed?
2. Kus nad kelgutavad ja suusatavad?
3. Kus nad uisutavad?
4. Mis on lastel talvel seljas?
5. Mis on lastel käes?

ALFABEETILINE SÕNASTIK.

A		ehitan	— построю
adress	— адрес	ehe (ehte)	— украшение
(adressi)		eksam	— экзамен
abi (abi)	— помощь	(eksami)	
abistama,	— помогать	eesrindlik	— передовой
abistada		(eesrind-	
abistan	— помогаю	liku)	
agronoom	— агроном	ela hästi	— всего хороше-
(agronoomi)			го
ainult	— только	elavalt	— оживлённо
ajakiri (aja-	— журнал	elektrijaam	— электриче-
kirja)		(-jaama)	ская станция
alla	— вниз	elu (elu)	— жизнь
andma, anda	— давать	enne ärasõitu	— до отъезда
annan	— даю	esimesel sep-	— первого сен-
aprillis	— в апреле	tembril	тября
armsam	— любимый		
aru saama,	— понимать		H
aru saada		halvasti	— плохо
saan aru	— понимаю	hakkama,	— начинать
asuma, asuda	— находиться	hakata	
asun	— нахожусь	hakkan	— начинаю
asutama,	— основать	heledasti	— ярко
asutada		hindama,	— ценить
asutan	— осную	hinnata	
augustis	— в августе	hindan	— ценю
ausammas	— памятник	hoidma,	— держать
(ausamba)		hoida	
		hoian	— держу
	B	hommikust	— с утра до ве-
brigaad	— бригада	õhtuni	— чера
(brigaadi)		hoolega	— старательно
		hunt (hundi)	— волк
		hümn	— гимн
		(hümni)	
	E	hüüdma,	— воскликнуть
ehitama, ehi-	— построить	hüüda	
tada		hüüan	— воскликну

I					
iga päev	—	каждый день	kallas	—	берер
igas liiduva- bariigis	—	в каждой со- юзной рес- публике	(kalda)		
imestama,	—	удивляться	kalur	—	рыбак
imestada			(kaluri)		
imestan	—	удивляюсь	kalurikolhoos	—	рыболовец- кий колхоз
istutama,	—	высадить	kanal	—	канал
istutada			(kanali)		
istutan	—	высажу	kartma, karta	—	бояться
			kardan	—	боюсь
J			kassasse	—	в кассу
jooksma,	—	выбежать	katseaed	—	опытный уча- сток
joosta			(-aia)		
jooksen	—	выбегу	katse (katse)	—	опыт
ju	—	ведь	kaua	—	долго
jutustama,	—	рассказать	kaugel	—	далеко
jutustada			kaunistama,	—	украшать
jutustan	—	расскажу	kaunistada		
juuksed	—	волосы	kaunistan	—	украшаю
juurvili	—	овощи	kauplus	—	магазин
(juurvilja)			(kaupluse)		
jõgi (jõe)	—	река	keegi	—	кто-то
jõuan järele	—	догону	kehtestati	—	установили
jõudma,	—	успеть	kerge	—	лёгкий
jõuda			(kerge)		
jõuan	—	успею	kes neid teab	—	кто их знает
jõukas	—	зажиточный	kevadkülv	—	весенний сев
(jõuka)			(-külv)		
jälle	—	опять	kevadkülviks	—	к весеннему сеvu
jätkasid tööd	—	продолжали работу	kilo võid	—	кило масла
jätma, jätta	—	оставить	kilo leiba	—	кило хлеба
jätan	—	оставляю	kilu (kilu)	—	килька
			kinodes	—	в кино
K			kiri (kirja)	—	письмо
kaasa	—	с собой	kirjanik	—	писатель
kaer (kaera)	—	овёс	(kirjaniku)		
kaevama,	—	копать	kirjutama,	—	писать
kaevata			kirjutada		
kaevan	—	копаю	kirjutan	—	пишу
kahjulik	—	вредный	kirsipuu	—	вишнёвое дерево
kaitisma	—	защищать	(-puu)		
kaitsta			kivisüsi	—	каменный уголь
kaitsen	—	защищаю	(-söe)		
kakssada	—	двести грам- мов	kogu linn	—	весь город
grammi			kogunema,	—	собираться
			koguneda		
			kogu maailm	—	весь мир

lillepeenardel	— на цветочных грядках, на клумбах
lindude päev	— день птиц
linna	— в город
loom	— животное
(looma)	
loomaaed	— зоопарк
(loomaia)	
luud (luua)	— метла
luuaga	— метлой
lõbus on olla	— весело жить
lõkketuli	— костёр
(lõkketule)	
lõkketule	— у костра
ääres	
lõppema,	— кончиться
lõppeda	
lõpeb	— кончится
läbi viima,	— проводить
läib viia	
viin läbi	— проведу
lähedal	— поблизости
läks ära	— ушёл

М

maa (maa)	— земля
maal	— в деревне
maantee	— шоссе
(-tee)	— дорога, шос- се
majahoidja	— дворник
(-hoidja)	
marjapõõsas	— ягодный куст
(-põõsa)	
mees (mehe)	— мужчина
merest	— из моря
mida soovite	— что желаете
minema,	— пойти
minna	
lähen, läk- sin	— пойду, пошёл
mitmesugune	— различный
(mitme- suguse)	
mootorpaat	— моторная лод- ка
(-paadi)	

muidu	— иначе
muru (muru)	— трава, газон
muusika	— музыка
(muusika)	
mõisnik	— помещик
(mõisniku)	
mõnel õpi- lasel	— у некоторых учеников
mõtlemä,	— думать
mõtelda	
mõtlen	— думаю
märtsis	— в марте
mööda	— по шоссе
maantee	— дороге
mööduma,	— проходить
mööduda	
möödub	— проходит

N

naeratama,	— улыбнуться
naeratada	
naeratan	— улыбнусь
nafta (nafta)	— нефть
neljandas	— в четвёртом
klassis	классе
nende	— их
niidumasin	— жейка, ко- силка
(-masina)	
nimetus	— название
(nimetuse)	
nisu (nisu)	— пшеница
poor (noore)	— молодой
number	— номер
(numbri)	
Nõukogude	— В Советской
Armees	Армии
Nõukogude	— в Советской
Eestis	Эстонии
Nõukogude	— в Советском
Liidus	Союзе
nägema,	— видеть
näha	
näen	— вижу
näitus (näi- tuse)	— выставка

nääripäev — новый год
(-päeva)
nääriõhtu — новогодний
(-õhtu) вечер

O

oja (oja) — ручей
oli haige — был болен
oma tööst — о своей работе

omavahel — между собой
on antud — дано
on juhtinud — направил
on kardetav — опасно
on korras — в порядке
on käes — наступил
osakond — отделение
(osakonna)

ootama, — ждать
oodata
ootan — жду
otsustama, — решить
otsustada
otsustan — решаю

P

paat (paadi) — лодка
paati — в лодку
palavalt — горячо
palju aega — много времени

palju huvitavat — много интересного
palju kalu — много рыбы
palju lapsi — много детей
palju tööd — много работы
palju uut — много нового
paremini — лучше
pealinn — столица
(-linna)

pidama, — держать
pidada
pean — держу
pean minema — должен идти
peatuse (peatuse) — остановка
pesa (pesa) — гнездо

perekond — семья
(perekonna)

piduehtes — в праздничном уборе

pidulik koosolek — торжественное собрание
pildistama, — фотографировать
pildistada
pildistan — фотографирую

pink (pingi) — скамейка
pioneeridel — у пионеров
pioneerijuhiga — с пионервожатым
pirnipuu — грушевое
(-puu) дерево
ploomipuu — сливовое
(-puu) дерево

poeg (poja) — сын
pojapoeg — внук
(-poja)

pole korranud — не повторил

pole kuulnud — не слышал
puhastama, — чистить
puhastada

puhastan — чищу
puhastas — чистил
teid — дороги
puhkama, — отдыхать
puhata

puhkan — отдыхаю
punavor — красный обоз
(-voori)

putukas — насекомое
(putuka)

puusepp — плотник
(-sepa)

puutuma, — трогать
puutuda

puutun — трогаю

puuvill — хлопок
(-villa)

põldudele — на поля
põllutööriist — сельскохозяйственное орудие
(-riista)

pärast koosolekut	— после собрания
pärast kõnet	— после речи
pärast tunde	— после уроков
pähe õppima	— учить наизусть
püha	— праздник
pühitsema, pühitseda	— праздновать
pühitsen	— праздную
pühkima, pühkida,	— подметаю
pühin	— подметать
püstitama, püstitada	— воздвигать
püstitan	— воздвигаю
püüdma, püüda (kalu)	— ловить
püüan	— ловлю

R

raamatu-kauplus (-kaupluse)	— книжный магазин
raamatu-nädal (-nädala)	— неделя книги
rahu eest	— за мир
rahvast täis	— полно народу
ranits (ranitsa)	— ранец
raske	— тяжело
raudtee (-tee)	— железная дорога
rebane (rebase)	— лиса
remontima, remontida	— ремонтировать
remondin	— ремонтирую
ring (ringi)	— кружок
riik (riigi)	— государство
riisuma, riisuda	— сгребать
riisun	— сгребаю
riputama, riputada	— вешать
riputan	— вешаю
rukis (rukki)	— рожь

ruttama, rutata	— торопиться, спешить
ruttan	— тороплюсь, спешу
ruuduline	— в клетку
rõõmsasti	— радостно
rõõmusõnum (-sõnumi)	— радостное известие
rändlind (-linnu)	— перелётная птица
räim (räime)	— салака
rännulaul (-laulu)	— походная песня
rääkima, rääkida	— говорить
räägin	— говорю

S

saabuma, saabuda	— прибывать
saabun	— прибываю
saab tagasi	— получает сдачи
saatma, saata	— посылать
saan	— посылаю
sadam (sadama)	— гавань
sadas lund	— щёл снег
sain viiendasse klassi	— перешёл в пятый класс
salajane (salajase)	тайный
sealt	— оттуда
selgitama, selgitada	— объяснить
selgitan	— объясняю
sellepärast	— поэтому
sellest	— о том
sild (silla)	— мост
silla taga	— за мостом
sinna	— туда
soojalt	— тепло
soojemalt	— теплее
sokk (soku)	— козёл
soolama, soolata	— солить
soolan	— солю

soov (soovi)	— пожелание	teder (tedre)	— тетерев
soovima,	— желать	tehas	— завод
soovida		(tehase)	
soovin	— желаю	tee (tee)	— дорога
sotsialistliku	— Герой Социалистическо-	teenima, tee-	— служить
töö kange-	го Труда	nida	
lane		teenin	— служу
sovhoos	— совхоз	teema	— тема
(sovhoosi)		(teema)	
spordiväljak	— спортивная	teevad kat-	— делают опыты
(-väljaku)	площадка	seid	
sulama,	— таять	tegema, teha	— делать
sulada		teen	— делаю
sul pole vaja	— тебе не надо	telegramm	— телеграмма
suplema,	— купаться	(telegrammi)	
supelda		teravili	— зерно
suplen	— купаюсь	(-vilja)	
suvevaheaeg	— летние кани-	terve (terve)	— здоровый
(-vaheaja)	кулы	tervis (ter-	— здоровье
suvelind	— перелётная	vise)	
(-linnu)	птица	tervitama,	— приветство-
suu (suu)	— рот	tervitada	вать
suure huviga	— с большим	tervitan	— приветствую
	интересом	toiduainete	— продуктовый
sõda (sõja)	— война	tramm	— трамвай
sõitma, sõita	— приехать	(trammi)	
sõidan	— приеду	treial	— токарь
sõidab tram-	— едет в трам-	(treiali)	
miga	вае	tribüün (tri-	— трибуна
söök (söögi)	— еда, кушанье	büüni)	
süütama,	— зажигать	tribüüni eest	— перед трибу-
süüdata			ной
süütan	— зажигаю	trükikoda	— типография
		(trükikoja)	
		trükkima,	— печатать
		trükkida	
		trükin	— печатаю
		tsentner	— центнер
		(tsentneri)	
		tšekk (tšeki)	— чек
		tuiskas kinni	— занесло сне-
			гом
		tuleb korrata	— надо повто-
			рить
		tulema, tulla	— приходиться
		tulen	— прихожу
		tundma,	— знать
		tunda	

Т

taga	— за
taim (taime)	— растение
teade (teate)	— извещение, известие
teadma,	— знать
teada	
tean	— знаю
teatama, tea-	— сообщить
tada	
teatan	— сообщу
teatrites	— в театрах
teda	— его

tunnen	— знаю
tunnistus	— свидетель-
(tunnistuse)	ство
turg (turu)	— рынок, базар
tursk (tursa)	— треска
tuttav (tut-	— знакомый
tava)	
tuul (tuule)	— ветер
tõuse üles	— встань
tõusma,	— вставать
tõusta	
tõusen	— встаю
tädi (tädi)	— тётя
tänama,	— благодарить
tänada	
tänan	— благодарю
tänaseks	— к сегодняшне-
	му дню
töö (töö)	— работа
töökangelane	— герой труда
(-kangelase)	
töörahvas	— рабочий на-
(-rahva)	род
töötajate	— трудящихся
töötasu	— зарплата
(-tasu)	

U

unustama,	— забыть
unustada	
unustan	— забуду

V

vaatama,	— смотреть
vaadata	
vaatan	— смотрю
vabariik	— республика
(-riigi)	
vahepeal	— тем временем
valmima,	— зреть
valmida	
valmib	— зреет
valmistama,	— готовить
valmistada	
valmistan	— готовлю
valmistuma,	— готовится
valmistuda	

valmistun	— готовлюсь
vana (vana)	— старый
vana inimene	— старушка,
(inimese)	старик
vanik	— гирлянда
(vaniku)	
varem õpitud	— ранее прой-
	денное
vastama,	— отвечать
vastata	
vastan	— отвечаю
vastu võtma,	— принимать
vastu võtta	
võtan vastu	— принимаю
vedama,	— возить
vedada	
vean	— вожу
vedur	— паровоз
(veduri)	
vestlema,	— беседовать
vestelda	
vestlen	— беседую
viima, viia	— вести
viin	— веду
viimaks	— наконец
viimne	— последний
(viimse)	
viljapuu	— фруктовое
(-puu)	дерево
voolama,	— течь
voolata	
voolab	— течёт
vorst (vorsti)	— колбаса
võib-olla	— может быть
võitma,	— победить
võita	
võidan	— побеждаю
võima, võida	— мочь
võin	— могу
võitleja	— борец
(võitleja)	
võrk (võrgu)	— сеть
võitlema,	— бороться
võidelda	
võitlen	— борюсь
võtma, võtta	— брать

võtan	— беру
väljuma, väljuda	— выходить, уходить
väljun	— выхожу, ухо- жу

Õ

õigesti	— верно
õitsema, õit- seda	— цвести
õitseb	— цветёт
õhtul	— вечером
õhtuni	— до вечера
õnnelikult	— благополучно
õrpeedukus (-edukuse)	— успеваемость
õppetükk (-tüki)	— урок
õunapuud (-puud)	— яблоня

ühelt hekta- rilt	— с одного гек- тара
ühes pingis	— на одной пар- те

ühtegi	— ни одного
üle	— через
üles tõusma,	— вставать

üles tõusta	— встаю
tõusen üles	— перевести

üle viima,	— перевезу
üle viia	— друг друга
viin üle	— через реку
üksteist	— заданный
üle jõe	— конверт
ülesantud	
ümbrik (ümbriku)	

Ä

äkki	— вдруг
------	---------

Õ

öösel	— ночью
-------	---------

SISUKORD.

Lugemispaalad.

1. Sügis	3
2. Esimene koolipäev	4
3. Kolhoos	6
4. Hommik	10
5. Meie perekond	12
6. Eesti keele tund	14
7. Sõbrad	17
8. Eesti NSV	20
9. Kalurid	23
10. Oktoobripühad	27
11. Trammis	29
12. Raamatukaupluses	31
13. M. I. Kalinin Tallinnas	33
14. Teder ja rebane	36
15. Kordamine	38
16. Nääripuul	40
17. Nääripäev	42
18. Uus aasta	44
19. Armsad kohad	46
20. Pioneeride abi	50
21. Töökangelane	53
22. Koondus	54
23. Lihtsalt vana inimene	57
24. Niina toiduainete kaupluses	59
25. Hunt, sokk ja kopsad	60
26. Kevadel	63
27. Lindude päev	65
28. Spordiväljak	67
29. Koolivaheaeg	69
30. Kooli katseaed	71
31. Pioneerilaager	73
32. Kiri	76
33. Esimene mai	77
Pilte vestluseks	79

Grammatika.

1. Omastav kääne	7
2. Mitmuse nimetav kääne	11
3. Alalütlev kääne	15
4. Oleviku eitav kõne	19
5. Alaleütlev kääne	21
6. Alaltütlev kääne	28
7. Minevik (tunnusega -si-)	35
8. Infinitiiv	41
9. Mineviku eitav kõne	51
10. Minevik (tunnusega -i-)	55
11. Omadussõna	72
12. Järgarvud	74

Екимова Е., Пентре Н.
ЭСТОНСКИЙ ЯЗЫК ДЛЯ ШКОЛ С РУССКИМ ЯЗЫКОМ ОБУЧЕНИЯ.
III ГОД ОБУЧЕНИЯ.

На эстонском и русском языках.
Эстонское Государственное Издательство,
Таллин, Пярнуское шоссе, 10.

*

Toimetaja H. Pedusaar.
Tehniline toimetaja A. Sepp. Korrektor S. Kõiv.

Ladumisele antud 25. XI 1958. Trükkimisele antud 12. II 1959. Paber 60×92 cm,
1/16. Trükiarv 17 000. Trükipoognaid 5,75. Arvutuspoognaid 4,21. Tellimise nr. 188.
Trükikoda «Kommunist», Tallinn, Pikk tn. 2.

Hind 75 kop.

75 kop.

